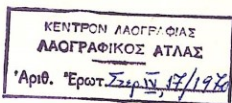

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ 14
ΑΘΗΝΑΙ (136)

Σοφία - Ναυπλίας

A1

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΝ
ΔΙΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

ΚΑΙ ΚΑΤ' ΕΘΙΜΟΝ ΠΥΡΑΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1968
ΕΚ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ
Σει. 1969/30-1-1978

3

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

1. Ἐξεταζόμενος τόπος (χωρίον, κωμόπολις) *Δορβιτσά*.....
(παλαιότερον ὄνομα: *Δορβιτσά*....), Ἐπαρχίας *Ναυπακτίας*
Νομοῦ ... *Αἰτωλοακαρνανίας*.....
2. Ὄνοματεπώνυμον τοῦ ἐξετάσαντος καὶ συμπληρώσαντος *Ἀνέστης*
Γεώργιος... *Δημ.*... ἐπάγγελμα *Διδάσκαλος*.....
Ταχυδρομικὴ διεύθυνσις *Δορβιτσά Ναυπακτίας*.....
Πόσα ἔτη διαμένει εἰς τὸν ἐξεταζόμενον τόπον... *8 μῆνες*.....
3. Ἀπὸ ποῖα πρόσωπα κατεγράφησαν αἱ παρατιθέμεναι πληροφορίες:
α) ὄνομα καὶ ἐπώνυμον *Ταρανᾶς* *Εὐθύμιος*.....

ἡλικία... *73*... γραμματικαὶ γνώσεις... *Δ'* *Θρησκευτικῶν*

..... τόπος κατοικουμένης *Δορβιτσά*

Ναυπακτίας

β) *Παραλαβὴν παλαιῶν* *Γεωργίου* *Δ'* *Θρησκευτικῶν* *ὁρίων* *Δορβι-*
τσά *Ναυπακτίας*

Α'. α'. ΤΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΚΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟ ΤΟΥ 1920

- 1) Ποῖαι ἀγροτικαὶ περιοχαὶ προωρίζοντο διὰ σποράν καὶ ποῖαι διὰ
βοσκήν ποιμνίων; ... *Α'* *περιοχαί*... *πέριξ*... *τοῦ*
χωρίου *προωρίζοντο* *διὰ* *σποράν* *καὶ* *βοσκήν* *ποιμνίων*
Ἐπὶ τῶν αὐτῶν χωριστὰ ἢ ἐνηλλάσσοντο κατὰ χρονικὰ διαστή-
ματα; ... *ἐνηλλάσσοντο* *κατὰ* *χρονικὰ* *διαστήματα*
- 2) Εἰς ποίους ἀνῆκον ὡς ἰδιοκτησίαι; α) εἰς φυσικὰ πρόσωπα,
δηλ. εἰς τοὺς χωρικοὺς· β) εἰς γαιοκτῆμονας (Ἕλληνας ἢ ξένους, ὡς
π.χ. Τούρκους)· γ) εἰς Κοινότητας· δ) εἰς μονὰς κλπ. ....
... *εἰς*... *τοὺς* *χωρικοὺς*
- 3) Ὁ πατὴρ διατηρεῖ τὴν περιουσίαν τοῦ συγκεντρωμένην καὶ μετὰ τὸν
γάμον τῶν τέκνων του, διανεμομένης ὑπ' αὐτῶν μετὰ τὸν θάνατόν
του; .....
... *τὴν* *ἐμμέραν* *μὲν* *τοῦ* *γαίμον* *τῶν* *τέκνων*

- β'. 1) Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται μόνον εἰς τὴν γεωργίαν ἢ μόνον εἰς τὴν κτηνοτροφίαν; ἢ συγχρόνως εἰς ἀμφοτέρας, δηλ. τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν; ... εἰς γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν .....
- 2) Οἱ τεχνῖται (δηλ. οἱ βιοτέχναι) ἀσχολοῦνται ἐν παρέργῳ καὶ εἰς τὴν γεωργίαν; ... ἀσχολοῦνται καὶ μὲν τὴν γεωργίαν .....
- γ'. 1) Εἰς τὰ μεγάλα κτήματα: τῶν γαιοκτημόνων (τσιφλικούχων), τῶν μοναστηρίων ποῖοι εἰργάζοντο εἰς αὐτά; καὶ ὑπὸ ποίους ὄρους ὡς ἄτομα ἢ μὲ ὁλόκληρον τὴν οἰκογένειάν των; .....
- ... Ὁνὺν ὑπάρχοντι κτήματα γαιοκτημόνων καὶ μοναστηρίων .....
- 2) Πῶς ἐκαλοῦντο οὗτοι; (κολλῆγοι, σέμπροι, μισακάτορες, σημα-κατόροι κλπ.)..... Ποία ἦτο ἡ κοινωνικὴ τῶν θέσις; ...
- ... Ὁνὺν ὑπάρχοντι ἕκαστος εἶχε τὸ κτήμα .....
- 3) Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβὴ των; (εἰς εἶδος ἢ εἰς χρῆμα;).....
- 4) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ ἐργάται, ἐποχικῶς, δηλ. διὰ τὰ θερίσματα, τὸ ἀλώνισμα, τὸν τρυγητὸν ἢ δι' ὅλον τὸν χρόνον; Ἀπὸ ποῦ προήρχοντο οὗτοι; ἦσαν ἄνδρες μόνον ἢ καὶ γυναῖκες; ποῖαν ἀμοιβὴν ἐλάμβανον; ἡμερομίσθιον εἰς χρῆμα ἢ εἰς εἶδος; .....
- Ἐχρησιμοποιεῖσθαι καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἑλάμβανον .....
- ν.κ. .... 1, 5. ο.δ.ρ.κ. ἡμερομίσθια ... (1920) .....
- 5) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ δοῦλοι (ὑπηρέται) ἢ δοῦλαι; Ἐὰν ναί, ἀπὸ ποίους τόπους προήρχοντο; .....
- ... οὐκ .....
- 6) α) Οἱ νέοι καὶ αἱ νέαι τοῦ τόπου ποῦ ἐπήγαιναν δι' ἀνεύρεσιν ἐργασίας; ... εἰς Νομόν Φωκίδος καὶ εἰς Νομόν Λακωνίας .....
- β) Ἐπήγαιναν ἐποχικῶς: ὡς ἐργάται. ναὶ ... ἢ ὡς τεχνῖται κτίσται, γύφτοι (σιδηρουργοί), βαφεῖς (μπογιατζήδες), πραγματευτάδες (ἐμποροὶ) κλπ.; .....
- ... ἔσθ' ἂν ναὶ ἐπαρκεῖται ὡς κτίσται, καὶ πραγματευτὰς .....
- πραγματευτὰς 2 —

- δ'. 1) Πώς ελιπαίνοντο παλαιότερον τὰ χωράφια: με ζωϊκὴν κόπρον (βοῶν, αἰγοπροβάτων κλπ.), φυτικὴν (με καῦσιν: α) τῆς καλαμιᾶς μετὰ τὸν θερισμόν, β) τῶν θάμνων κλπ.) ἢ με κάλυψιν (παράχωμα) χλόης (τριφυλλιοῦ, λαθουριοῦ κλπ.) δι' ὀργώματος; ....

ὡς... ζωϊκὴν... κόπρον... ἀγροπο. βάλαν...

- 2) Πότε ἔγινε τὸ πρῶτον χρῆσις χημικῶν λιπασμάτων εἰς τὸν τόπον σας;... το... 1950

- ε'. Ἀπὸ πότε χρησιμοποιοῦνται: τὸ σιδηροῦν ἄροτρον καὶ αἱ γεωργικαὶ μηχαναὶ εἰς τὸν τόπον σας;... το... σιδηροῦν... ἄροτρον...

χρησιμο. ποιεῖται... ἀπὸ τοῦ... 1954

- 1) Σιδηροῦν ἄροτρον (τύποι αὐτοῦ, δηλ. μονόφτερο, δίφτερο κλπ.).

Εἰς ποῖα κτήματα ἐχρησιμοποιεῖτο (ἢ χρησιμοποιεῖται) κάθε τύπος; Ποῖας κατασκευᾶς τὸ ἄροτρον τοῦτο ἢ ἀπὸ ποῦ ἐγένετο ἢ προμήθεια αὐτοῦ;

σιδηροῦν ἄροτρον μονόφτερο... ἔχρησιμο. ποιεῖται εἰς τὰ χωράφια... ἐκ τῶν ἐμποριῶν ἀπὸ 1954

Παραθέσατε σχεδιαγράφημα (ἢ φωτογραφίαν) ἐκάστου τύπου σιδηροῦ ἄρότρου με τὰς ἀντιστοίχους ὀνομασίας τῶν μερῶν αὐτοῦ, ὡς τοῦ κατωτέρω παρατιθεμένου.

1..... 4..... 7..... 10.....

2..... 5..... 8.....

3..... 6..... 9.....

ἔχει τὴν μορφήν
τοῦ συλλύσου ἀρότρου
καὶ τὰ ἴδια ἔξαρτή-
ματα.

- 2) Τρακτέρ (ἀπὸ πότε εἶναι ἐν χρήσει;) ... 0.χ.1

- 3) Μηχανὴ θερισμοῦ ... 0.χ.1

4) Μηχανή δεσίματος τῶν σταχύων (δεματιῶν).....^{8'x1}.....

5) Μηχανή ἀλωνισμοῦ .....^{8'x1}.....

στ'. 1) Τὸ ξύλινον ἄροτρον. Ποῖος κατεσκεύαζε (ἢ κατασκευάζει) τὸ παλαιὸν ξύλινον ἄροτρον .....

..^{8'}...ιδίως...^{8'}...χειρῶς.....

2) Ποία ἦτο ἡ μορφή τοῦ παλαιοῦ ξυλίνου ἀρότρου εἰς τὸν τόπον σας καὶ ποία εἶναι σήμερον. Ποῖαι διαφοραὶ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν) εἰς τὸ χρησιμοποιούμενον ἄροτρον εἰς τὸν τόπον σας ἀπὸ τὰ εἰκονιζόμενα ἐνταῦθα ;

3) Ἰχνογραφήσατε τὸ ξύλινον ἄροτρον⁽¹⁾ καὶ τὸν ζυγὸν ὡς ἀπαντᾶται εἰς τὸν τόπον σας καὶ παραθέσατε τὰ ἀντιστοιχοῦντα εἰς τοὺς ἀριθμοὺς ἐν χρήσει ὀνόματα τῶν διαφόρων μερῶν καὶ τῶν ἐξαρτημάτων αὐτοῦ.

1. ^{8'}χειροπόδα.....6. ....11. ....

2. ....7. ^{8'}Κλειδί.....12. ....

3. ^{8'}Κουντούρα.....8. ^{8'}Πτερό.....13. ....

4. ....9. ^{8'}Γένι.....14. ....

5. ^{8'}σπάδα.....10. ....15. ....

(1) Ἐὰν εἶναι δυνατόν ἀποστείλατε καὶ φωτογραφίαν.

(Εάν υπάρχουν διαφοραί, δύνασθε νὰ μεταβάλετε τὴν ἀνωτέρω ἀρί-
θμῃσιν).

- 4) Τὸ ὕνι. Τὸ ὕνι τοῦ ξυλίνου ἀρότρου ἦτο (ἢ εἶναι) μιᾶς μορφῆς διὰ τὴν ἀροτρίασιν ὅλων τῶν εἰδῶν τῶν χωραφιῶν ; δηλ. τῶν χωματερῶν (λιβάδια, κῆποι) καὶ τῶν πετρωδῶν. — Ἰχνογραφή-
σατε ἢ φωτογραφήσατε τὸ ἐν χρήσει ὕνι (ἢ τὰ ἐν χρήσει, ἐὰν εἶναι διαφόρων τύπων) καὶ σημειώσατε τὴν χρήσιν ἐκάστου.

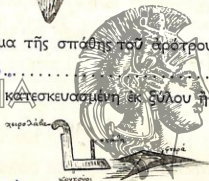
ἦτο... μίας... μορφῆς... δι' ὅλα... τὰ... κτήματα

- 5) Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς σπάθης τοῦ ἀρότρου;.....

ζαξοειδές

- 6) ἦτο (ἢ εἶναι) κατασκευασμένη ἐκ ξύλου ἢ σιδήρου;.....

ἐκ... ξύλου

- 7) Ἔργαλεῖα διὰ τὴν κατασκευὴν καὶ ἐπιδιόρθωσιν τοῦ ἀρότρου (π.χ. σκεπάρνι, πριόνι, ἀρίδι, ἀρνάρι, ξυλοφαῖ κλπ.).....

πριόνι, στενοσκεπάρνιο, ἀρίδα, ἀρνάρ (λίμα)
ξυλοφαῖ

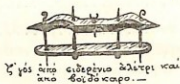

8) α) Διὰ τὸν ἄροτρον (ζεугάρισμα, ὄργωμα) ποῖα ζῶα ἐχρησιμοποιοῦντο (ἢ χρησιμοποιοῦνται): βόες ἢ ἄλλο ζῶον, δηλ. ἵππος, ἡμίονος, ὄνος. . . . . Β. α. ε. σ. . . . . .

β) Ἐχρησιμοποιοῦντο (ἢ χρησιμοποιοῦνται) διὰ τὸ ὄργωμα δύο ζῶα ἢ οὐκ; . . . . . οὐκ . . . . .

9) Διὰ τὸ ζεугάρισμα με δύο ζῶα ἦτο (ἢ εἶναι) ἀναγκαῖος ὁ ζυγός; . . . . . Ναι. καὶ οὐκ. . . . . .

Σχεδιάσατε τὴν μορφήν τοῦ παλαιότερου καὶ τοῦ σημερινοῦ ζυγοῦ (ἢ φωτογραφήσατε αὐτὸν) καὶ ὀνομάσατε τὰ διάφορα μέρη καὶ ἐξαρτήματα αὐτοῦ. (π.χ. λουριά, λοῦρα, ζεῦλες, πιζέυλια κλπ.). . . . .

10) Σχεδιάσατε ἰδιαιτέρως τὴν μορφήν τῶν ζευλῶν τοῦ ζυγοῦ εἰς τὸν τόπον σας. . . . .

11) Πῶς λέγεται εἰς τὸν τόπον σας ὁ κρίκος ἐκ σιδήρου, ξύλου ἢ σχοινίου, ὁ ὁποῖος τοποθετεῖται εἰς τὸν ζυγὸν (πολλαχού: λοῦρα, κουλλούρι), προσδένεται δὲ εἰς αὐτὸν τὸ ἄροτρον διὰ τὸ ὄργωμα; (Σχεδιάσατε αὐτόν). . . . . ἐκάλι . . . . .

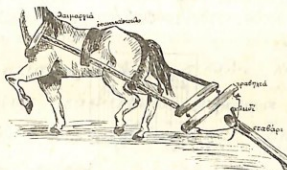
ἔκ ξύλου

12) Ἀπὸ πότε γίνεται τὸ ὄργωμα δι' ἑνὸς ζώου; . . . . . οὐδὲποτε . . . . .

Πῶς γίνεται ἡ ζεῦξις του (τὸ ζέψιμον) εἰς τὸ ἄροτρον; . . . . .

οὐκ

Περιγράψατε και σχεδιάσατε (ή φωτογραφήσατε) την σκευήν,
την ὁποίαν φέρει τὸ ἄλογον ἢ ἄλλο ζῶον διὰ νὰ προσδεθῇ
εἰς αὐτὴν τὸ ἄροτρον.....

 $\frac{\partial}{\partial x_i}$

ζ'. Ἀροτρίασις (ὄργωμα) καὶ σπορά.

α) Ποίος ὥργωνε παλαιότερον (ἢ σήμερον): 1) ἄνδρας (ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ ἀγροῦ ἢ ἄλλος); 2) γυναῖκα; 3) υπηρέτης. Σημειώσατε ποία ἡ συνθήκη εἰς τὸν τόπον σας: .....

1) O... άνδρας (ὁ ἰδιόκτητης)

β) 1) Περιγράψατε λεπτομερῶς, πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον τῶν βοδιῶν (ἢ τοῦ βοδιοῦ, τοῦ ἀλόγου) εἰς τὸ ξύλινον ἄροτρον. (Παραθέσατε, εἰ δυνατόν, καὶ φωτογραφίαν) .....

Το... βράδι... τοποθετείται... κάτωθεν τῷ θυγατρὶ. Περνοῦν
αὐτὸς... ἡμέρας... ἀπὸ... κάτω... δέχονται τὰ κεφάλαια μετ' οὐκ οὐδ' αὐτοῦ.
τοποθετοῦν τὸ... ὑποστρέφει

2) Πώς γίνεται το ζεύξιμον εις τὸ σιδηροῦν ἄροτρον.....

κατά τὸν ἴδιον τρόπον σήμερον, τὸ ἀσπιδιοῦν
ἀπορροὴν χρησιμοποιοῦναι ἀπὸ τοῦ 1954, ἔχει ἡν μορφήν
τῶν ἐξελίχουσιν.

3) Πῶς κατευθύνει ὁ γεωργὸς τὰ ζευγμένα ζῶα (ἢ τὸ ζῶον) κατὰ τὸ ὄργανο μὲ σχοινί, τοῦ ὁποῖου τὰ ἄκρα ἔχουν δεθῇ εἰς τὰ κέρατα τῶν ζώων ἢ ἄλλως; (Περιγραφή καὶ σχεδιάσμα ἢ φωτογραφία).

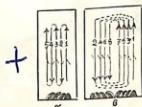
ΜΕ ΣΧΙΝΙ... Ε.Ω. Ω' ΑΝΘΡΩΠΩΝ... ΚΕΡΑΤΩΝ
ΔΕΜΙΝΟΝ

- 4) Σχεδιάσατε πώς ἐγίνετο παλαιότερον (ἐπίσης πώς γίνεται σήμερον) τὸ ὄργωμα. Ὁργώνεται τὸ χωράφι με ἀνοιγομένας αὐλακας (αὐλακιές) κατ'εὐθείαν γραμμὴν, ὡς τὸ κατωτέρω σχεδιάγραμμα(α);

... *Με' αὐτοὺς γμύνας αὐλακας κατ'εὐθείαν...*
γραμμὴν .....

ἢ ὀργώνεται περιφερειακῶς ὡς εἰς τὸ σχεδιάγραμμα (β) ;

..... *ο.κ.!* .....

Σημειώσατε μετὰ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ποῖον ἐκ τῶν ὀργωμάτων τούτων (α, β) εἶναι ἐν χρήσει εἰς τὸν τόπον σας. Ἐάν ὑπάρχῃ ἄλλος τις τρόπος ὀργώματος, σχεδιάσατε καὶ περιγράψατε αὐτόν.

5) Ἡ σπορά καὶ τὸ ὄργωμα τοῦ ἀγροῦ ἐγίνετο (ἢ γίνεται ἀκόμη) εἰς λωρίδας (δηλ. σπορές ἢ σποριές, ντάμις, σιασιές, μεσδράδες κ.λ.π.) ;

..... *Ἡ σπορά ἐγένετο καὶ γίνεται εἰς λωρίδας*

εἰς σποριές >> .....

Πῶς ἐχωρίζετο ἡ λωρίς (ἡ σποριά) ; με αὐλακιάν ; .....

χωρίζεται με' αὐλακιά ἢ με' <τσολί> .....

- 6) Ποῦ ὑπάρχει ἡ συνήθεια νὰ γίνεται ἡ σπορά τοῦ σίτου καὶ ἄλλων δημητριακῶν μόνον με σκαπάνην, δηλ. νὰ μὴ χρησιμοποιεῖται ἄροτρον ; ... *Ὁπου ὑπάρχει <ρ.ό.βολα>* .....

ὅπου πλεῖον ἐπικλινῇ ἐδάφει .....

- 7) Ποῖοι τρόποι ἢ εἶδη ὀργώματος (ἄροτριάσεως) ἦσαν ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ σήμερον). Δηλ. ἡ διάνοιξις τῶν αὐλάκων μετὰ τὸ ὄνι: καθεῖως, πλαγίως, βαθιὰ κλπ. ....

... *Ὁ πλάγιος τρόπος ἦτο καὶ εἶναι καὶ*

σήμερον ἐν χρήσει γὰρ τῶν περὶ τοὺς ἐδάφους

Εἰς ποῖα ὀργώματα (σποράς) γίνεται χρῆσις τῶν τρόπων τούτων ἢ ἄλλων. .... εἰς ... ὄζα ... ῥα' ... ὀργώματα

γ) Ἀροτριάσεις (ὀργώματα) τοῦ ἀγροῦ πρὸ τῆς σποράς :

- 1) Διὰ τὴν σποράν δημητριακῶν. Πόσα ὀργώματα ἐγίνοντο (ἢ γίνονται) καὶ πότε, δηλ. κατὰ ποίαν χρονικὴν περίοδον. Πῶς λέγονται (ὀνοματολογία) τὰ ὀργώματα αὐτά π.χ. καλλουργία, διβόλισμα, γύρισμα κλπ. ....

Διὰ... σι.τάρι, βρώμελα, σίκαλιν... καὶ... κριθάρι... ἐγένετο καὶ... γίνεται... κατ' ἐδάφιν... π. σπορά... φτερά... νά... προσηπιδῶν ὀργώματα... Διὰ... καθαρισμόκι... ὀργωμα - διβόλον καὶ... τὸ... τρίτον... << σπαρτόν >> .....

- 2) Διὰ τὸ φύτευμα κηπευτικῶν. (Ἀπαντήσατε ὁμοίως, ὡς ἀνωτέρω)

Γίνεται ῥα' ὀργωμα ῥα' διβόλον καὶ τὸ σπαρτόν Διὰ... λα... κηπευτικά... συνήθως γίνεται ῥα' ὀργωμα Διὰ τῆς τσάνας, λορῶν καὶ περὶ τοὺς ἑδάφους

- 3) Ἐπὶ πόσα ἔτη δεόν νά ἀφεθῇ σπαρτοῦ τὸ χωράφι, δηλ. εἰς ἀγρανάπαυσιν, διὰ νά σπαρθῇ κατόπιν σιτάρι ἢ ἄλλο δημητριακόν...

... ἐν (1) ἔτος .....

- 4) Πόσα ὀργώματα γίνονται διὰ κάθε εἶδος καλλιεργείας (σίτου, κριθῆς, ἀραβοσίτου, ψυχανθῶν, κηπευτικῶν εἰδῶν κλπ.) καὶ κατὰ ποίαν ἐποχήν; Διὰ... σίτον, κριθῆν, ψυχανθῶν... ἐν... τοῖς μῆσιν Νοεμβρίου, Ἀραβοσίτου 3 ὀργώματα Ἀπριλίου

- 5) Ποῖα ἐργαλεῖα ἢ σκεύη χρησιμοποιοῦνται: α) κατὰ τὴν σποράν. π.χ. τὸ δισάκι· εἰς αὐτὸ περιέχεται ὁ σπόρος καὶ ἐξ αὐτοῦ λαμβανόμενος διασκορπίζεται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ; .....

τὸ... τσανθάλι, τσανιά, ἀλέτρι... ὁ... σπόρος... διασκορπίζεται... ἐν... τῷ... ἐδάφους .....

β) Μὲ ποῖα γεωργικὰ ἐργαλεῖα (ἢ τυχὸν ἄλλα μέσα): 1) καθαρίζονται: τὸ ποδάρι, τὰ φτερά (παρούτια) κ.ἄ. καὶ τὸ ὕνι κατὰ τὴν ἀροτρίασιν (ὀργωμα, ἀλέτρισμα, κάμωμα κλπ.) ἀπὸ τὸ χῶ-

μα ἢ τὰ χόρτα, ριζίδια, τὰ ὁποῖα κολλῶνται εἰς αὐτά. Μὲ ἑλλειψοειδῇ σιδηρᾶν ράβδον, ἢ ὁποῖα ἔχει τοποθετηθῇ εἰς τὸ ἐν ἄκρον τοῦ βουκέντρου ἢ μὲ ἄλλον τρόπον; .....

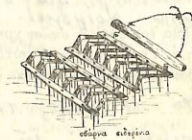
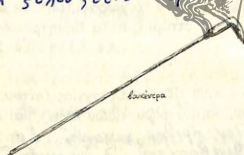
... εὐστρο... ἄστρο... εἶναι ἐκ ξύλου καὶ περιέχει εἰς τὸ ἄκρον τεμνάχιον σιδηρῶν καὶ εἰς τὸ ἐξέλιπον καρφί ν διὰ τὸ κέντημα τῶν βοδίων

2) Γίνεται μετὰ τὸ ὄργωμα ἰσοπέδωσις τοῦ χωραφιοῦ (σβάρνισμα, διβόλισμα); ... ὄχι... Μόνο γίνεται...

σβάρνισμα κατὰ τὴν σφαίρα τῶν χρυσόστρου

3) Ἡ σκαφή μερῶν τοῦ ἀγροῦ ποῦ δὲν ἔχουν ὀργωθῇ (μὲ σκαλίδα, τσαπλὶ κ. ἄ.); Νὰ γίνῃ εἰς τὴν θέσιν τῶν ὡς ἄνω (1-3) ἐρωτημάτων περιγραφή ἐκάστου ἐν χρήσει ἐργαλείου καὶ νὰ παρατεθοῦν σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίαι. (Παρατίθενται ἐνταῦθα ἐνδεικτικῶς σχεδιάσματά τινων ἐκ τούτων).

χρησιμοποιοῦνται ἢ τσαπλὰ ἢ τσοῦκράκια καὶ ἢ σφαίρα ἢ ἄστρο εἰς ἀλλοτρίους δοκούς ἐκ ξύλου, ὅστις ὀρίζεται ὑπὸ τῶν βοδίων ὅτι ὡς ἐδάφη

γ) Ἐργαλεῖα διὰ σκάψιμον καὶ σκάλισμα τοῦ ἀγροῦ ἢ τοῦ κήπου· π.χ. ὁ κασμάς, ἢ τσάπα κ. ἄ. (Σημειώσατε τὸ ὄνομα, τὴν χρῆσιν

ἐκάστου καὶ παραθέσατε ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν) .....

..Κασμάς, τσάπια, ὡς, σὶ, τοῦ, σχήματος

.....

- 6) Ποῖα πρόσωπα βοηθοῦν τὸν ζευγολάτην (ἢ ζευγάν) εἰς τὸ ὄργανον καὶ πῶς καλοῦνται οἱ βοηθοὶ οὗτοι ὡς καὶ αἱ ἐργασίαι ποῦ ἐκτελοῦν
 βοηθοὶ... οἱ... ε.ε. τσαπουλάτες... Ἡ... σύμφορ
 καὶ... τὰ... τέκνα

- 7) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τὴν σπορὰν ὀσπρίων. Πῶς ἐγένετο ἡ σπορὰ καὶ ἡ καλλιέργεια ἐκάστου εἶδους.
 εἰς... λα... ξερὴν... χωράφια... Ἡ σπορὰ...
 εἰς... λα... σπάρει... τὰ... ρεθύνει... ὅτι πλεονάζει
 εἰς... τὸν... αὐλακίαν

- 8) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τροφὰς τῶν ζώων π.χ. ρόβη, σανόν, τριφύλλι κ.ά.
 ... δυνάμει... λα... εὐρισκόμενα... ἔλκας... λα... χωρίον... διὰ
 κριθῶν... καὶ... διὰ... τριφύλλων... τὰ... ποτιστικά

- 9) Πῶς ἐγένετο πρὸ τοῦ 1920 (ἢ σήμερον) ἡ καλλιέργεια τῶν γεωμηλῶν ἑσπέρνοντο ἢ ἐφύτευοντο εἰς αὐλάκια ἢ πρασιές (βραγιές) καὶ ἄλλως.
 ... Ἐχένετο... με... τὰ... τσαλί...
 εἰς... ε.ε. γὰρ... βεσ... ὁὕτω... γίνεται... καὶ... σήμερον

Β. ΘΕΡΙΣΜΟΣ

α. Ἔργαλεῖα θερισμοῦ.

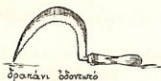
- 1) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον ἐθερίζοντο παλαιότερον τὰ δημητριακά. (Παραθέσατε τὸ ὄνομα καὶ ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ)

π.χ. με τὸ δρεπάνι, τὸ μαχαίρι κλπ.) .....

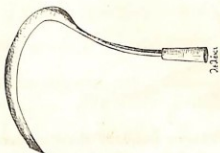
Δρεπάνι δ. δοντωτὸν

Δρεπάνι

δρεπάνι δοντωτό

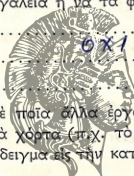
αἰχμή

δρεπάνι με κόψη

Ἐάν ᾖσαν (ἢ εἶναι ἀκόμη ἐν χρήσει) διαφόρων εἰδῶν δρεπάνια ἢ ἄλλα μέσα θερισμοῦ, παρακαλοῦμεν νὰ τὰ περιγράψετε* ἐπίσης νὰ σχεδιάσετε τὰ ἐργαλεῖα ἢ νὰ τὰ φωτογραφήσετε.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

2) Μὲ δρέπανα ἢ μὲ ποῖα ἄλλα ἐργαλεῖα (π.χ. κόσσεσ) ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) τὰ χόρτα (π.χ. τὸ τριφύλλι κλπ.) διὰ τροφὴν τῶν ζώων* (βλ. παράδειγμα εἰς τὴν κατωτέρω εἰκόνα). .....

Η...Κόσσα

ὡς ἡ τοῦ σπηματός

κόσσα

3) Ἡ λεπίς (δηλ. ἡ κόψη) τοῦ δρεπανιοῦ ἢ ἄλλου θεριστικοῦ ἐργαλείου ἦτο ὁμαλὴ ἢ ὀδοντωτή; (Σχεδιάσατε αὐτήν).....

ἦτο...ὀδοντωτή

4) Πῶς ἦτο κατεσκευασμένη ἡ χειρολαβὴ του* (σχεδιάσατε ἢ φωτογραφήσατε αὐτήν). Ὁ σιδηροῦς σκελετὸς πῶς ἐλέγετο;.....

χειρολαβή
δρεπανιοῦ

Ὁ σιδηροῦς σκελετός εἰπόμενος

— 12 — « σπρίτι » ἢ ὡ δρεπανιῶ

5) Ποῖος κατεσκεύαζεν αὐτὰ τὰ θεριστικά ἐργαλεῖα (π.χ. τὰ δρεπά-
νια κ.ἄ.) ... *ἤγορα· ζουτο... ἐκ... τοῦ... ἐμπορίου...*

6) Ἦτο παλαιότερον (ἢ εἶναι ἀκόμη) ἐν χρήσει καὶ ὁ θερισμὸς μὲ τὰς
χεῖρας, δηλ. δι' ἐκριζώσεως καὶ ὄχι διὰ κοπῆς τῶν δημητριακῶν ἢ
ὀσπρίων (π.χ. τῆς κριθῆς, τῶν ρεβιθίων) ἢ τροφῶν τῶν ζώων
(τῆς ρόβης κλπ.) .... *Ναυ'... Τὰυτα· γίνονται... εἰς... λα'· ρεβιθία
... καὶ... φρακην...*

β. Θερισμὸς τῶν δημητριακῶν.

1) Εἰς ποῖον ὕψος ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) μὲ τὸ
δρεπάνι ἢ ἄλλο κοπτερὸν μέσον ὁ σῖτος, ἡ κριθή, ἡ βρώμη, ἡ
σίκαλις κλπ. .... *εἰς... 0, 10... μέτρα...*

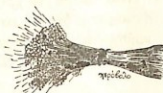
2) Οἱ στάχυες ποῦ ἔμεναν (ἢ μένουσιν) εἰς τὸ χωράφι μαζί μὲ τὴν ρίζαν
μετὰ τὸν θερισμὸν πῶς ἐλέγοντο (ἢ πῶς λέγονται). .... *καὶ παλιές*

3) Ποῦ ἀκολουθοῦν τοὺς θεριστὰς ἄλλα πρόσωπα (γυναῖκες ἢ παιδιὰ),
τὰ ὅποια παραλαμβάνουν ἀπ' αὐτοὺς τὰ δράγματα (δραξίς,
πιάσματα, χεριές, χερόβολα) τῶν σταχύων καὶ τὰ τακτοποιοῦν ἐπὶ
τοῦ ἐδάφους. Μήπως οἱ ἴδιοι οἱ θερισταὶ ἀποθέτουσιν ἐπὶ τοῦ ἐδά-
φους τὰ δράγματα ; .... *βοηθοῦν... τοὺς... χεριάς... αἱ γυναῖκες
καὶ... παιδιὰ... πῶς... δένρου... λα' « χερὲ βολα »*

4) Πῶς τοποθετοῦνται τὰ δράγματα (οἱ χεριές) ἐπὶ τοῦ ἐδάφους.
Πολλὰ ὁμοῦ ; Πόσα ; Μήπως τοποθετεῖται ἕκαστον δράγμα (πιάσμα
τῆς χειρὸς) χωριστά ; Ὅπου τοποθετοῦνται πολλὰ μαζί, αἱ κεφα-
λαὶ τῶν σταχύων εὐρίσκονται πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν ἢ δια-
σταυρῶνται. (Περιγράψατε λεπτομερῶς) ....

... *ἤνα'... 20... χερὲ βολα... ὅσα... μαζί... πῆματα
« δεξιά »... Τρία... δεξιά... ἀριστερά... νῆ
βράχων... 30... ὁκάδες... σιτάρη...*

5) Πώς λέγονται τὰ τοποθετούμενα, μαζί δράγματα ; Πολλαχοῦ κα-
λοῦνται ἀγκαλιές. .... *Θ.υ.μ.ω.ι.ε.ς.* .....

γ. Οἱ θερισταί.

1) Ποιοὶ θερίζουν : ἄνδρες καὶ γυναῖκες ; Ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν)
θερισταί, οἱ ὅποιοι ἤρχοντο ὡς ἐπαγγελματίαι δι' αὐτὸν τὸν
σκοπὸν ἀπὸ ἄλλων τόπων καὶ ποῖον ; .....

*...? Ἄνδρες... καὶ γυναῖκες... Διὸ ὑπῆρχον...
θερισταί... ἀγκαλιές...* .....

2) Πῶς ἡμεῖβοντο οὗτοι· με ἡμερομίσθιον (μεροκάματο) ἢ κατ'
ἀπρικοπὴν (ξεκοπῆς). Ποία ἦτα ἡ ἀμοιβή· εἰς χρῆμα ἢ εἰς
εἶδος ; Τὰ ἡμερομίσθιον ἦτο μετὰ παροχῆς φαγητοῦ ἢ ἀνευ
φαγητοῦ ; (Παραθέσατε μετὰ τὰς πληροφορίας καὶ τὴν σχετικὴν
εἰς τὸν τόπον σας ὀνοματολογίαν). .....

*... Διὸ ὑπῆρχον... ἀγκαλιές... οἱ θερισταί... πολλα-
κίς... ἀπρικοπῇ... εἰς... δίδαν... ἐν... περ-
σικαῖς... ὡν... ἐργασίας...* .....

3) Οἱ ἄνδρες ἢ αἱ γυναῖκες ἔφερόν τι εἰς τὰς χεῖρας πρὸς προφύ-
λαξιν, ἰδίᾳ τῆς ἀριστερᾶς, κατὰ τὸν θερισμόν ; Ἐπίσης κατὰ
τὴν ἐναρξιν τῆς ἐργασίας τὴν πρώτην ἡμέραν περιεβάλ-
λοντό τι εἰς τὴν μέσην τοῦ σώματος διὰ νὰ μὴ αἰσθάνωνται
κόπωσιν (δηλ. νὰ μὴ πονῇ ἡ μέση των) ; .....

ὅχι. .....

- 4) Ἐδίδετο (ἢ δίδεται) προσοχή ὡς πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος ἢ τοῦ μηνὸς καθ' ἣν πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ὁ θερισμός ; . . . . .

Ὁ... Θεῖος... ἄρχιζε καὶ ἀρχίζει... πάντοτε
ἀπὸ ἡμέραν... δευτέραν...

- 5) Ἐτραγουδοῦσαν (ἢ τραγουδοῦν) κατὰ τὸν θερισμὸν σχετικὰ τραγούδια; Καταγράψατε αὐτά. ... ναί .....

αὐτὰς... ἀγνῶσκει... δροσρῆ... κί... ἀγνῶτα... καὶ ἐμμένει
 δια... νε... δροσρῆ... τὰ... παῖδια... τοῦ... Τζοῦκα... τὸν κομπέ
 νο... πὺ... πομπῆ... καλὰ... καμνῆ... τὸν καμνῆ... δὲ... κῶς νερό... δι-
 χῶς νερό... δὲ... κῶς νερό... τὸν νερό...

- 6) Πού την τελευταία ημέραν του θερισμού, προτού τελειώσουν, αφήνουν εις τὸ χωράφι ἓνα μέρος αὐτοῦ ἀθέριστον. Τί κάμνουν τοὺς στάχυν πού μένουν ἀθέριστοι; (Εἷς τινὰς τόπους θερίζουν τὸ μέρος αὐτὸ σταυροειδῶς καὶ μὲ τοὺς ἀποκοπέντας στάχυν πλέκουν σταυρὸν ἢ ψάθην τὴν ὁποίαν τοποθετοῦν εἰς τὸ εἰκονοστάσι κλπ.).

Περιγράψατε λεπτομερῶς ὅπου υπάρχει σχετικὸν ἢ ἄλλο τι
 ἔθνη.

..... Οὐ... ὑποχρεω... τοῦτο... ἐδίμεν.

δ. Τὸ δέσιμον (δεμάτιασμα) τῶν σταχυῶν.

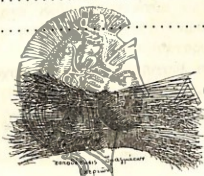
- 1) Πότε ἐγένετο τὸ δεμάτιασμα, ἥτοι τὸ δέσιμον, τῶν θερισμένων σταχυῶν. Ποίαν ἡμέραν; Ἀμέσως μετὰ τὸν θερισμόν; Τὸ ἐσπέρας ἢ μήπως ἔπρεπε νὰ μείνουν οἱ στάχυες εἰς τὸν ἥλιον πρὸς ξήρανσιν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον;.....

Τὰ δερμάσπρα ἐτίθετο τὴν ἐπαύριον ἡμέραν
διὰ καὶ σπρανδῶν οἱ σόχουε

- 2) Πῶς ἐγένετο τὸ δεμάτιασμα ; Ποῖος ἔδενε τοὺς στάχυν καὶ ποῖος τοὺς μετέφερε καὶ τοὺς παρέδιδεν ὥς χεριές, ἀγκαλιές ; Πῶς ἐδέοντο· μὲ κοινὰ σχοινία, μὲ σχοινία κατεσκευασμένα ἀπὸ βελονοειδεῖς θάμνους, π.χ. βροῦλα, σπάρτα κλπ. Κατὰ τὸ δέσιμον τῶν δεματιῶν μήπως ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ ἐργαλεῖόν τι ; Περιγράψατε λεπτομερῶς τὴν ἐργασίαν ταύτην μετὰ παραθέσεως σχετικῶν σχεδιασμάτων ἢ φωτογραφιῶν.....

...τὸ...δεμάτιασμα...ἐγένετο...καὶ...γίνεται...
καὶ...ἄκρο...σήμερον...μὲ...τὸ...ἴδιον...
τὸ...σιτάρι...οἱ...στάχυες...τοποθετοῦνται...
πρὸς...μῖαν...κατεύθυνσιν.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΘΗΝΩΝ

- 3) Τὰ δεμάτια μετὰ τὸ δέσιμον ἀφήνοντο εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν ἢ συνεκentrώνοντο εἰς ὠρισμένον μέρος τοῦ θερισμένου ἀγροῦ ; Πόσα δεμάτια συνεκentrώνοντο ἐκεῖ καὶ πῶς ἐτοποθετοῦντο ; .....

.....δυσεκentrώνοντο...εἰς...τὸ...ἄκρον...τῶν...ἀγρῶν...
οἱ...στάχυες...τοποθετοῦνται...πρὸς...τὸ...
ἔσω.....

ε. Συγκομιδὴ τῶν γεωμήλων.

- 1) Ἀπὸ πότε ἤρχισεν ἡ καλλιέργεια τῆς πατάτας εἰς τὸν τόπον σας ;

Πότε γίνεται ή σπορά ή τὸ φύτευμα αὐτῆς... *Γίνεται*

τοῦ μῆνα Φεβρουάριου εἶναι φυσικὴ ἀπὸ πολλὰ παλαιὰ ὁδοὶ γνωρίζει χρονολογίαν. Ὅσοι οὖν γίνονται γέρουσι πρὶν ἐκδυνοῦναι καὶ καλλιεργεῖται ἐν τῷ χωρίῳ

- 2) Πῶς ἐγίνετο (ἢ γίνεται) ἡ ἐξαγωγή (βγάλισμο) τῶν γεωμήλων ἀπὸ τὸ χωράφι; Μὲ σκαπάνην, μὲ ἄροτρον ἢ μὲ ἄλλον τρόπον. Περιγράψατε τὸ σχῆμα τῆς σκαπάνης, τοῦ ἄροτρου κλπ. παραθέτοντες καὶ σχετικὸν σχέδιον αὐτῶν ἢ φωτογραφίαν.

Χρησιμοποιεῖται οὖν συνήθως κασμάς.

στ. Συγκομιδὴ τοῦ σανοῦ.

- 1) Ἐσυνθίζετο παλαιότερον ἡ διατροφή τῶν ζώων κατὰ τὸν χειμῶνα μὲ ξηρὰ χόρτα (π.χ. σανόν, τριφύλλι, βίκον); Ἐάν ναι, περιγράψατε πῶς ἐγίνετο ἡ καλλιέργειά του, ἔπειτα ἡ κοπή, ἡ ξήρανσις καὶ ἡ φύλαξις αὐτοῦ.

Ναι... Ἡ καλλιέργεια γίνεται διὰ σπορᾶ κριθῆς καὶ βρώμης. Ἡ σπορά γίνεται ἐν πεταχταῖς ἐπὶ τῷ ἔδαφει. Γίνεται μένου ἐν ὄργωμ. Τὸ μῆνα Νομβρίου κατὰ τὸ μῆνα Μαΐου κόβεται καὶ ξηραίνεται. Ἐάντις ἀποξηρᾷ.

- 2) Πότε ἐθερίζετο ὁ σανὸς καὶ μὲ ποῖον ἐργαλεῖον (δρέπαρον, κόσσαν κ.ἄ.). *Τοῦ μῆνα Μαΐου μετὰ τὴν κοσίαν*

(Παραθέσατε καὶ σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίας).

ἢ κοσίαν

- 3) Ξήρανσις τοῦ χόρτου καὶ ξάισμον. Ποῖα ἐργαλεῖα ἐχρησιμοποιοῦντο; (Παραθέσατε μετὰ τῆς περιγραφῆς καὶ τὴν σχετικὴν τοπικὴν λαϊκὴν ὀνοματολογίαν, ὡς καὶ σχεδιάσματα καὶ

φωτογραφίας) ... Χρησιμοποιείται...
 « Τσουγκράνα »

Γ. ΑΛΩΝΙΣΜΟΣ

- α. 1) Μεταφορά τῶν δεματιῶν πρὸς ἀλώνισμόν. Συνκεντρώνοντο πρὸς τοῦτο ἐπὶ τόπου εἰς τὸ χωράφι ἢ μετεφέροντο εἰς ἄλλην θέσιν, π.χ. εἰς τὸ ἀλώνι, εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σπιτιοῦ κτλ.

... Τὰ δὲ δεμάτια μεταφέρονται εἰς τὸ ἀλώνι.
 ...

- 2) Πῶς καλεῖται ὁ χώρος ὅπου τοποθετοῦνται τὰ πρὸς ἀλώνισμόν δεμάτια. Εἰς τινὰς τόπους λέγεται : θεμωνοστάσι, θεμωνιά, θεμωνιάστρα, κλπ. Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις; Εἰς σωρόν; Ὑπάρχει καθωρισμένος τρόπος τοποθετήσεως;

... Ἡ τοποθέτησις γίνεται εἰς δημωνιές μὴ
 τοῦς εἰς αὐτὸν πρὸς τὰ ἐξω

- 3) Ὑπῆρχεν ἀνέκαθεν εἰς τὸν τόπον σας ἀλώνι διὰ τὸν ἀλώνισμόν τῶν δημητριακῶν; Μήπως ἐγένετο παλαιότερον ὁ χωρισμός τοῦ καρποῦ (τοῦ γεννήματος) ἀπὸ τὰ ἄχυρα εἰς ἄλλον χώρον, δηλ. ὄχι εἰς τὸ ἀλώνι;

... Ὑπῆρχον πάντοτε ἀλώνια

- 4) Ποῦ κατεσκευάζετο (ἢ κατασκευάζεται) τὸ ἀλώνι. Ἐντὸς τοῦ συνοικισμού, εἰς τὴν αὐλὴν τῆς οἰκίας ἢ ἔξω τοῦ χωρίου; Εἰς ποίαν θέσιν;

... εἰς τοὺς ἀγρούς ἢ εἰς τὸ ἄκρον
 τοῦ χωρίου

- 5) Τὸ ἀλῶνι ἀνῆκει εἰς μίαν μόνον οἰκογένειαν ἢ εἰς περισσοτέρας ;
ἐὰν τοῦτο ἀνήκει εἰς πολλὰς οἰκογενεῖας, πῶς γίνεται ἡ χρῆ-
σις του, δηλ. με ποῖαν σειρὰν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; . . . . .

Το... ἀγῶνι... ἀνέκει... εἰς... πολλοὺς... συνήδως.

Τηρείται σύμφωνα τ' εαυ. υποχρη. ιδιοκτήτης προτιμείται
πρώτος

- 6) Ἀπὸ πότε ἄρχεται τὸ ἀλώνισμα καὶ πότε λήγει ; .....

Άρχεται... από... μπου... λούριον... και... λυγρι... μέχρι 15
Αύγουστον

- 7) Εἶδη ἀλωνιῶν (ἀνολόγως τῆς κατασκευῆς των)· π.χ. χωματά-
λωνο (μὲ δάπεδον ἐκ χώματος)· πετράλωνο (μὲ δάπεδον
ἐστρωμένον μὲ πλάκες).

(Περιγράψατε την κατασκευήν ἑκάστου καὶ παραθέσατε σχε-
διάσμα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ).....

Χρησιμοποιούνται ηλιακά Έχει σχήμα κυκλικόν.

Εὰν δὲ ὑπάρχουν πλάκες χρησιμοποιείται αθροισμὸς

- 8) Πῶς επισκευάζεται τὸ ἄλωνα ἑκαστον ἔτος πρὸ τῆς ἐναρξeous τοῦ ἁλωνισμοῦ (π.χ. τοῦ χλωματόλωνου : καθαρισμὸς αὐτοῦ καὶ ἐπάλειψις τοῦ σαπιδίου καὶ τοῦ γύρου τοιχώματος, ὅπου ὑπάρχει, μὲ πηλὸν ἐκ χώματος ἢ συνήθως διὰ μείγματος κόπρου βοῶν καὶ ἀχύρων).

... Διὰ μέγας κόπον βωῶν ...

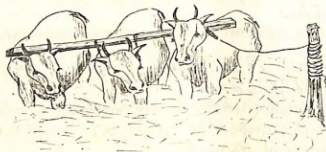
- 9) Ἡ ὡς ἄνω προετοιμασία τοῦ ἁλωνιοῦ καὶ ἡ ἔναρξις τοῦ ἁλωνι-
σμοῦ γίνεται ὠρισμένην ἡμέραν καὶ ὥραν ; .....

20x1

- 10) Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς τὸ ἄλῳνι τῶν δεματιῶν, ὅπου ὑπάρχει ἁλωνόστυλος, ὡς καὶ τὸ ἄπλωμα τῶν σταχύων πρὸς ἁλῳ-

νισμόν ; Περιγράψατε τὸν τρόπον τοῦτον ἢ οἶονδήποτε ἄλλον.

Τὰ... δειμάτια... τοποθετοῦνται... εἰς... σιρῆς... πέρες
 ὡς... ἀλωνα... σιῶ... με... ὡς... σιῶ... πρὸς... τὰ
 ἔσω.....

11) Πῶς γίνεται τὸ ἀλώνισμα τῶν σταχύων διὰ τῆς χρησιμοποιοῦ-
 ήσεως ζῶων (βοῶν, ἵππων κλπ.). *Διὰ βοῶν καὶ ἵππων*

α) Ἀλώνισμα πρὸς ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων διὰ τῆς καταπατή-
 σεως αὐτῶν ὑπὸ περιφερόμενων ζῶων (βοῶν, ἵππων κλπ.).
 Πολλαχοῦ τοποθετεῖται πρὸς τοῦτο καθεῶς εἰς τὸ μέσον τοῦ ἀλω-
 νίου ξύλινος στῦλος, ὕψους δύο μέτρων (καλούμενος στηγερὸς,
 στρούλουργας, δοκάνη, βουκάνη κ.ά.), ἀπὸ τοῦ ὁποῖου ἐξαρτῶν-
 ται σχοινία, ὡς εἰς τὸ ἀνωτέρω σχεδιαγράφημα, διὰ νὰ συγκρατοῦν-
 ται ἀπὸ τὸ ἕτερον ἄκρον τῶν τὰ ζῶα, ὥστε νὰ περιφέρωνται κυκλι-
 κῶς, «νὰ ἔρχωνται γῦρες», καὶ οὕτω νὰ κόβουν τὰ στάχυα.....

...Τὰ... ἀλώνισμα... γίνεται... διὰ... καταπατήσεως
 ὡς... σταχύων... ὡς... ὡς... περιφερομένων... βοῶν
 καὶ... ἵππων.....

β) Πῶς ζεύονται οἱ βόες, τὰ ἄλογα κλπ. διὰ τὸν τρόπον τοῦτον τοῦ
 ἀλωνισμού. Πῶς συνδέεται τὸ σχοινὶ ἀπὸ τὸν κάθετον ἀλωνό-
 στυλον μετὰ τὰ ζῶα; (Εἰς τινας τόπους δένεται τὸ σχοινὶ εἰς θηλιές,
 αἱ ὁποῖαι περιβάλλουν τὸν λαιμόν τῶν ζῶων. Εἰς ἄλλους τόπους
 εἰς τὸ ἀλώνισμα διὰ τοῦ τρόπου τούτου δὲν ὑπάρχει στῦλος εἰς τὸ
 μέσον τοῦ ἀλωνιοῦ. Τὰ ἀλωνίζοντα ζῶα περιφέρονται συνδεδε-
 μένα εἰς σειρὰν διὰ σχοινίου, τὸ ὁποῖον σχηματίζει θηλιές περὶ τὸν
 λαιμόν ἐκάστου ζῶου. Περιγράψατε ὅπου ὑπῆρχεν (ἢ διατηρεῖται
 ἀκόμη) ἀλωνισμός κατὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον τρόπον, παραθέτον-

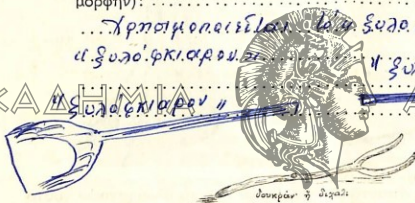
- δ) Ἀπὸ ποίαν ὥραν τῆς ἡμέρας ἀρχίζει ὁ ἀλωνισμός, κατὰ ποίαν δὲ διακόπτεται διὰ τὰ ἐπαναληφθῆ τὴν ἐπομένην. ; .....

Μετὰ... ἀνατολὴν... τοῦ ἡλίου... καὶ... διακοπὴν...
πτελα... μετὰ... Ἀύγουστου... αὐτοῦ

- 12) Ποία ἄλλα ἀλωνιστικὰ ἐργαλεῖα εἶναι ἐν χρήσει; (Εἰς τινὰς τόπους χρησιμοποιεῖται ἐπίμηκες ξύλον, τὸ ὁποῖον, καλούμενον διχάλι, δικούλι, δουκράνι κλπ., ἔχει τὸ ἄκρον ὀδοντωτὸν ὑπὸ τὴν κατωτέρω μορφήν): .....

... χρησιμοποιεῖται... τοῦ ξύλου... δικούλι... καὶ... τοῦ
«ξυλοφκράνι»... «ξυλοδικούλι»...

ΑΚΑΔΗΜΙΑ «ΣΥΛΛΟΓΗ» ΑΘΗΝΩΝ

- 13) Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἀλωνισμοῦ ὁ γεωργὸς μὲ τὸ διχάλι ἢ τὸ δικράνι, ἐρχόμενος γύρω εἰς τὸ ἀλώνι, ρίπτει ἐντὸς τοῦ κύκλου τὸν ὁποῖον διαγράφουν τὰ ζῶα ἢ τὸ ἀλωνιστικὸν μηχανήμα τοὺς ἀκόπους στάχυν ; .....

Ναι.

- 14) Ἦτο ἐν χρήσει εἰδικὴ ἀλωνόβερρα διὰ τὴν ὁδήγησιν καὶ τὸ κύπημα τῶν ζῶων ; (Ἐν Κρήτῃ λέγεται αὕτη βουκέντρι· ἀλλαχοῦ φ'κέντρα). Πόσον μῆκος εἶχε καὶ ποία ἡ κατασκευὴ τῆς ; (Σχεδιάσατε τὴν ράβδον αὐτήν). (Βλέπε κατωτέρω εἰκόνα). .....

Ναι. τοῦ «καμτσίκι».

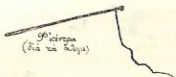
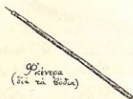
σχοινοί

1 μέτρον

«καμτσίκι»

- 15) Πώς λέγεται ή έργασία του άλωνίσματος ενός άπλώματος, δηλ. ενός στρώματος σταχύων έντός του άλωνιού. (Έν Κρήτη καλείται δούλα). Πόσαι στρώσεις (δηλ. άπλώματα) σίτου, κριθής, βρώμης κλπ. ήλωνίζοντο καθ' ήμέραν .....

... Δύο... σιρώσεις... χρησιμοποιούνται.
... Τά... άλωνμα... λείγεται... 4... μέτρα...

- 16) Πώς λέγονται οι άλωνισθέντες στάχυες, προτού λιχνισθούν διά νά αποχωρισθούν τά άχυρα από τόν καρπόν ; (έν Κρήτη : μάλαμα)

... Λιφόρ...

- 17) Ποιοι άλωνίζουν : ό ίδιος ό γεωργός με ίδια του ζώα ή ύπηρχον (ή ύπάρχουν ακόμη) ειδικοί άλωνιστάι (έν Αιτωλία : βαλμάδες, δηλ. κοπάνηδες, καλούμενοι άλωναροί και άγωγάτες), οι όποιοι είχαν βόδια ή άλογα και άελαμβανον τόν άλωνισμόν .....

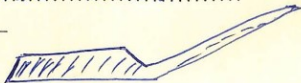
... ύπήρχον... ειδικοί... άλωνιστάι με τὰ... ιδικά... των
ζώα... πώ... ελέγονται... ζαχαριάδες ή... βαλμάδες
... Πολλάκις... όμως... χρησιμοποιούτο... και... τα
... ιδικά... των... ζώα

- 18) Πλήν του μέσου τούτου με ζώα και με άλωνιστικόν εργαλείον ύπήρχον παλαιότερον εις χρήσιν άλλα μέσα χωρισμού του καρπού από τους στάχυς· π.χ. τó κοπάνισμα αυτών με χονδρόν ξύλον (τόν κόπανον) ή με άλλον τρόπον ; (βλ. κατωτέρω έν σελ. 26, εικόνα).

... Ο.χ.Ι... δια... σίτοι... αλλά... δια
του... τραβόσιν... και... έσπρια

- 19) Ό κόπανος ούτος πώς έλέγετο· έκ ποίου ξύλου κατεσκευάζετο· πόσον μήκος και πάχος είχε και ποιον τó σχήμα του ; .....

... έχει... μέτρον... περίπου... 1,5 μ... πάχος... 2,20 μ.
... κατασκευάσθη... εκ... ξύλου... ηλατόνυ

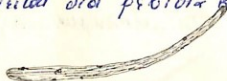

- 20) Τὸ κοπάνισμα τῶν σταχύων ἐγένετο εἰς τὸ ἀλώνι ἢ εἰς τὴν αὐλήν; Διὰ ποῖα δημητριακὰ ἐγένετο (ἢ γίνεται) χρῆσις τοῦ κοπάνου (π.χ. φακῆς, ρεβιθῶν κλπ.).....

... εἰς τὴν αὐλήν... ἀλώνι... Πολλὰ καὶ ὅμως... εἰς τὴν αὐλήν... ἡρπασμοποιεῖται διὰ τὸν ρεβίθον καὶ φακὴν

κοπάνος στρογγύλος

ξύλο κομμένον διὰ τὸ κοπάνημα μικροῦ καρποῦ δημητριακῶν...

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΔΟΗΝΩΝ

Ὑπὸ πόσων καὶ ποίων προσώπων ἐγένετο· μόνον ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας ἢ καὶ συγγενῶν; Ἀνελάμβανον τὸ ἔργον τοῦτο ἄλλα πρόσωπα ἐπ' ἀμοιβῇ; Πῶς ἐκαλοῦντο τὰ πρόσωπα αὐτά; Πῶς ἐγένετο τὸ κοπάνισμα τοῦτο διὰ τὰ δημητριακὰ μεγάλων παραγωγῶν; .....

..... ἔγινετο... μόνον... ὑπὸ... μελῶν... ἡ...
... οἰκογενείας.....

- 21) Ποῦ ἐτοποθετοῦντο (ἐξηπλοῦντο) οἱ στάχυες διὰ τὸ κοπάνισμα. Ἐγένετο τοῦτο ἀπ' εὐθείας ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἢ ἐπὶ ξύλου; Πόσαι στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σταχύων ἐκοπανίζοντο τὴν ἡμέραν; Τὸ κοπάνισμα ἀπέβλεπε μόνον εἰς τὸν χωρισμὸν τοῦ καρποῦ ἢ

καί εἰς τὴν ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων ; (Περιγράψατε λεπτομερῶς τὸν τρόπον τοῦτον χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοὺς στάχους, παραθέτοντες σχεδιαγραφήματα ἢ φωτογραφίας) .....

...Τὰ... κοπάνισμα... ἀπὸ... θύλακ... μένου... ἐς... ἰστί...
...ἀναχώρησιν... ἰστί... καρπῶν... Τὸ... ἀχυρὰ... ἰστί... φεβριλίων
...καί... θάλασσ... ἐπετελέσθη...

- 22) Κατὰ τὸ ἀλώνισμα διὰ τῶν ζώων, ὡς ἐπίσης καὶ διὰ τοῦ κοπάνου, ἐτραγουδοῦντο τραγούδια ; Ἐάν ναί, ποῖα ;
Κατὰ τὸ κοπάνισμα μήπως ἐλέγοντο εἰδικὰ δίστιχα ἢ φράσεις διὰ τὸν συντονισμόν τοῦ ρυθμοῦ τῆς ἐργασίας ; .....

Ο.Χ.

- 23) Πότε τὸ πρῶτον ἐγίνε χρῆσις ἀλωνιστικῆς μηχανῆς εἰς τὸν τόπον σας. Ποῖος τὴν ἐπρομηθεύθη (πρόσωπον, συνεταιρισμός κλπ.). (Περιγράψατε τὸν τρόπον λειτουργίας αὐτῆς) .....

Τὸ... ἐν... 1958... ἐπιδείχεται... ἀπὸ... τοῦ... χωρὶς...
...ἀπὸ... τοῦ... χωρὶς...

β'. Λίχνισμα

- 1) Πῶς λέγονται οἱ ἀλωνισμένοι στάχυες, ἐτοιμασμένοι διὰ τὸ λίχνισμα (ἐν Αἰτωλίᾳ : λειῶμα, ἐν Κρήτῃ : μάλαμα). Με ποῖον ἐργαλεῖον σωρεῦνται τὸ λειῶμα διὰ τὸ λίχνισμα ; πῶς λέγεται τοῦτο (εἰς Κρήτην : θρινάκι, εἰς Αἰτωλίαν καὶ Πελοπόννησον : δικριάνι, ἀλλαχοῦ : δικιργιάνι) καὶ ποῖον τὸ σχῆμα αὐτοῦ. ....

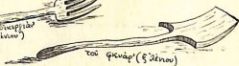
...ὡρὰς... λείχεται... Μιγδύλιναι... με... τὰ... ἐ... δικριάνι...
...ὡ... ἐ... ξυλόφκιον... καὶ... τὴν... σκούρα... ἀπὸ...
...ρίφαυνη... ἢ... σιρφαλία...

τοῦ δικριάνου (ξ. λένου)

τοῦ δικριάνου (ξ. λένου)

τοῦ σκούρα (ξ. λένου)

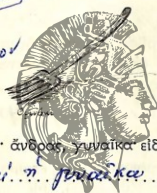
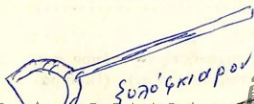
Ὁ σχηματιζόμενος σωρὸς ἔχει σχῆμα στρογγύλον ἢ ἐπίμηκες ;
Προτοῦ ἀρχίσῃ τὸ λίχνισμα (ἀνέμισμα) πρὸς ἀποχωρισμόν τοῦ ἀχύρου

ἀπὸ τὸν καρπὸν, καρφώνεται τι ἐπάνω εἰς τὸν σωρόν ; Μήπως μα-
χαίρι, τὸ θρινάκι ἢ ἄλλο τι ; Τί λέγεται κατὰ τὴν πράξιν ταύτην
καὶ πρὸς ποῖον σκοπὸν γίνεται τὸ ἔθιμον τοῦτο.....

ο.χ!

- 2) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον γίνεται τὸ ἀνέμισμα ; (Πῶς λέγεται τοῦτο :
φτυάρι, θρινάκι ; Ἰχνογραφήσατε τοῦτο.....

Γίνεται μετ' ἐξοφόκιον.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 3) Ποῖος λιχνᾷ (ἀνεμίζει)· ἄνδρας, γυναῖκα· εἰδικὸς λιχνιστὴς ἐπ' ἀμοιβῇ ;

Ὁ... ἄνδρας... καὶ... ἡ... γυναῖκα.....

- 4) Πῶς λέγονται τὰ χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων, τὰ ὅποια μετὰ τὸ
λίχνισμα παραμένουν μετὰ τοῦ καρποῦ· (εἷς τινὰς τόπους καλοῦν-
ται : κόντυλοι, κόμπια). Πῶς ἀποχωρίζεται ὁ καρπὸς ἀπὸ τοὺς κον-
τύλους ἢ τὰ κόμπια ; Ποῦ συνηθίζεται νὰ γίνεται δεύτερον ἁλώ-
νισμα διὰ τῶν ποδῶν τῶν ζώων, ὥστε νὰ ἀποφλοιωθῇ ὁ σῖτος κλπ ;

...κουρτίδια... τὰ... « αὐτομηδὺν » μετ' ἐξο-
φέλιον... ἢ... ἐξοφέλιον... δι. κρι. σ. νι.....

- 5) Πῶς γίνεται ἡ ζεῦξις τῶν ζώων διὰ τὸ δεύτερον, ὡς ἀνωτέρω, ἁλώ-
νισμα ; Ποῦ ἀπαντᾷται τὸ ἁλώνισμα τοῦτο· πῶς λέγεται ; (Ἐν

Κρήτη: ξεβαβούλισμα καὶ καρπολώνεμα)· διὰ ποῖα δημητριακὰ συν-
 ηθίζεται τοῦτο .....

..... Δ. εὐ. .... κρησιμαροειδῆαι.....
 ..... διέλερον..... ἀνέμισμα.....
 .....

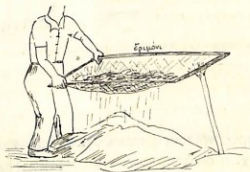
- 6) Ἀφοῦ διὰ τοῦ λιχνίσματος (ἀνέμισματος) ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα,
 πῶς γίνεται ἡ διαλογή τοῦ καρποῦ ἀπὸ τὰ μετ' αὐτοῦ παραμείναντα
 χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων (τοὺς κοντύλους, κόμπια κ.ά.) ; .....

... Γίνεται... μετ' τὸ... ρεμόνι... ἀνέμισμα...

Γίνεται τοῦτο κατὰ τὸ ἀνέμισμα, ἀπομακρυνομένων τῶν ξένων αὐτῶν
 ὑλῶν ὑπὸ γυναικὸς διὰ σαρώθρου, ἢ δι' ἄλλων μέσων, ὡς π.χ. κοσκί-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

νων μετ' ὅπας διαφόρων μεγεθῶν π.χ. μετ' τὸ κόσκινον τὸ καλούμενον
 κατὰ τόπους: βολίστρη, δερμόνι, δορμόνι, δριμόνι, ρεμόνι κλπ.

(Περιγράψατε λεπτομερῶς τοὺς ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ καὶ σήμερον) τρόπους χωρισμοῦ τῶν κόκκων τῶν δημητριακῶν ἀπὸ τὰ ἄχυρα καὶ τὰς ἄλλας ὕλας. Ἰχνογραφήσατε δὲ ἢ παραθέσατε φωτογραφίας τῶν ἐν χρήσει ἐργαλείων καὶ σκευῶν) .....

Χρησιμοποιεῖται... τοῦ α. ρεμδου... καὶ α. ἀρελέβου...
 Διαφείρονται... ὑπὸ πρὸς τοῦ μεγέθους... ὅπως... διὰ τοῦ ρεμ-
 δου... διαρκούτου... αὐτοσπείροι
 τοῦ σίτου... ἐντὶ... διὰ...
 α. ἀρελέβου... ὅχι...
 ρεμδου... ἀρελέβου

- 7) Ὅταν ἐτοιμασθῇ, ὡς ἀνωτέρω, ὁ καρπὸς σχηματίζεται εἰς σωρόν ;
 Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεύεται ; Χαράσσεται ἐπὶ τοῦ σωροῦ σταυ-
 ρός ; Πῶς χαράσσεται καὶ ποία ἡ μορφή του. Μήπως ἐμπηγνύεται
 κατόπιν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ σωροῦ τὸ ἐργαλεῖον τοῦ λιχνίσματος
 (θρινάκι, φτυάρι), ἐπακολουθεῖ δὲ καὶ προσκύνησις καὶ ἀσπασμὸς
 τοῦ σωροῦ ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ .....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

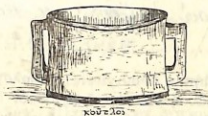
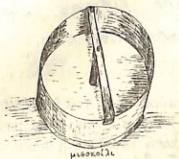
- 8) Ἀλλὰ εἴθιμα προτοῦ νὰ μεταφερθῇ ὁ καρπὸς (σίτος, κριθὴ κλπ.)
 εἰς τὴν ἀποθήκην. ....

γ'.1) Ποῖαι ὀφείλαι πρὸς τρίτους ἔπρεπε νὰ καταβληθοῦν εἰς εἶδος ἀμέσως
 εἰς τὸ ἀλώνι· π.χ. ἡ δεκάτη, κοινῶς δεκάτισμα. Ποία ἦτο ἡ συνήθεια.
 Ἦρχετο ὁ δεκατιστὴς εἰς τὸ ἀλώνι ; Μὲ ποῖον μέτρον (δοχεῖον) ἐγένετο
 ἡ μέτρησις τοῦ σίτου, τῆς κριθῆς κλπ., διὰ τὴν εἴπραξιν ὑπὸ τοῦ
 δεκατιστοῦ τοῦ «δεκάτου». (Σημειώσατε τὸ ὄνομα τοῦ μετρητοῦ, τὴν

χωρητικότητα του εις όκάδας, εις κοιλά κλπ., παραθέσατε δὲ καὶ ἰχνο-
γράφημα αὐτοῦ· βλ. κατωτέρω σχετικὰς εἰκόνας).....

Πρέπνι... νά... δοῦν... σπλάρι... εἰς... λαί... ἀγωνισίας... 2 ὀκτώ
...δρά... κουβέλι... τὸ... κουβέλι... ἔκει... 3.0... ὀκάδες
...τὸ... 7 δίκαν... δοχεῖον... ἀφ' ἑλαι... ε. σ. αἰ. κ. ».

2) Ποῖα ἄλλα βάρη κατεβάλλοντο εἰς εἶδος εἰς τὸ ἄλωνι ;

α) τὸ παπαδιάτικο, ν. αἰ.

β) τὸ ἀγροφυλακιάτικο, ν. αἰ.

γ) τὸ γυφτιάτικο, ν. αἰ.

δ) τὸ ἀλωνιάτικο κλπ.

Σημειώσατε τὰ ἐν χρήσει παλαιότερον μέτρον τῶν δημητριακῶν (ὄνομα, χωρητικότης, σχῆμα, καὶ παραθέσατε ἰχνογραφήματα ἢ φωτογραφίας αὐτῶν) .....

Μέτρον παλαιότερον τοῦ
τὸ κουβέλι

3) Ποῦ ἀπεθηκεύετο κατόπιν ἡ παραγωγή (ὁ καρπὸς) ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ· ἐντὸς τῆς οἰκίας (εἰς ποῖα δοχεῖα) ἢ εἰς ἀγρούς ἐντὸς εἰδικῶν λάκκων ; (Σημειώσατε λεπτομερῶς εἰς ἐκάστην περίπτωσιν τὰς σχετικὰς συνηθείας) .....

Εἰς λαί... οἰκίας... εἰς... ξυλίου... κιβωτίων... τ. αἰ.
« ἀμφορία »

4) Τὸ ἄχυρον ποῦ ἀπεθηκεύετο. Εἰς ἀποθήκην (ἄχυρῶνα) ἐντὸς τοῦ χωρίου ἢ εἰς τὸν ἀγρὸν καὶ παρὰ τὸ ἄλωνι . Πῶς ἐγίνετο ἡ ἀποθή-

κευσις εἰς τὴν ὑπαιθρον ; ..... *ἐς τὴν ἀχυρῶνα* .....
τὴν οὐρομαφομένην καὶ καλῶνα .....

- 5) Πῶς ἐγίνετο (ἢ γίνεται) ἡ διαλογὴ τοῦ σπόρου. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ
 θερισμοῦ ἀπὸ τοὺς καλυτέρους στάχυν ἢ μετὰ τὸ ἀλώνισμα ; ...

Μετὰ τὸ ἀλώνισμα ἀπὸ ἐιδικῶν στάχυν ..
καὶ ἐλεῖσθαι καὶ καθαροσφύρειν .....

- 6) Μήπως ὅπου γίνεται ἡ διαλογὴ τοῦ σπόρου πρὸ τοῦ θερισμοῦ κατα-
 σκευάζεται τότε ἢ μετὰ τὸν θερισμὸν πλέγμα (πλεκτὴ) ἐκ σταχύων,
 τὸ ὅποιον ἀναρτᾶται εἰς τὸ εἰκονοστάσιον ἢ ὅπισθεν τῆς θύρας κλπ ; ..

ἔτι τοιοῦτο οὐκ εἰσὶν ἐν τῷ εἰκονοστάσι ..

Πῶς λέγεται ἡ πλεκτὴ αὕτη ; Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς ποῦ φυλάσσεται.
 πρὸς ποῖον σκοπὸν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; ...

*Ὡς φέρει οὐρομαστὴν ἐμεινέ μετὰ τὴν
 νέαν ἑσπερίαν*

Δ'. ΕΤΗΣΙΑ ΠΥΡΑΙ

- α'. 1) Κατὰ ποίας ἡμέρας τοῦ ἔτους λαμβάνει χώραν κατ' ἔθιμον εἰς τὸν
 τόπον σας ἀναμμα φωτιάς εἰς τὸ ὑπαιθρον. (Π.χ. παραμονὴ Χριστου-
 γέννων, ἑσπέρας 23 Ἰουνίου (Κληδόνου), Ἀποκρίες, πρώτη Μαρ-
 τίου, Πάσχα (κάψιμο τοῦ Ἰούδα), ἑσπέρας τῆς 31 Αὐγούστου κλπ.)

Τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τῷ Πρωτοε 23 Ἰουνίου ..

Εἰς ποίας ἡμέρας, ποίαν ὥραν καὶ εἰς ποῖον μέρος ; .....

τὴν ἑσπερίαν εἰς τὴν οὐρομαστὴν καὶ πύρρον ..

2) Πῶς λέγεται ἡ φωτιά αὕτη; (π.χ. φανός, ἀφανός κλπ.).....

.....φωτιά.....

β'. 1) Ποιοὶ ἀνάπτον τὴν πυράν· παιδιὰ, ἡλικιωμένοι, ποῖος ἄλλος;...

.....Παιδιά.....

2) Ποῖος ἢ ποιοὶ συλλέγουν τὰ ξύλα, θάμνους κλπ. διὰ τὴν πυράν.
Τὰ κλέπτουν; Ἄν ναι, ἀπὸ ποῖον μέρος;

.....Ὀχι..... χρησιμοποιοῦν ἄχυρα.....

3) Πῶς γίνεται ἡ συγκέντρωσις των. (Περιγράψατε λεπτομερῶς)

.....Τοποθετοῦνται ἑνὸς ἑνὸς παιδίας ἀπ' ἄλλους
τοῦς νέους καὶ νέας ἡλικίας 13-17 ἐτῶν
καὶ ἀρχίζουν νὰ πηδῶν ἐπ' αὐτῶν.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

γ'. Ποῖαι αἱ συνήθειαι εἰς κάθε τόπον διὰ κάθε πυράν;

1) Προσευχαί, διάφοροι ἐπικλήσεις, ἑορκία, ἄσματα, κρότοι, θόρυβος.
Καταγράψατε τὰ σχετικὰ κείμενα.....

.....Ὅν χρησιμοποιοῦνται εἰρήνια.....

.....ἢ προσευχαί.....

2) Πηδήματα, χοροὶ γύρω ἀπὸ τὴν πυράν. (Περιγραφή λεπτομερῆς)

.....Πηδῶν ἑνωμένον αὐτῶν ἑαὺ καὶ ὁ νέος
πρὸ νέας δὲν θὰ ἴδῃ τὴν νύκτα εἰς τὸν
ὄνειρόν του τὴν νύκτα ἢ τὸν νέον, τὸν ὁποῖον
πράττει νὰ νυμφευθῇ. Τὸ αὐτίδιον δα' ἀμὲν
ἑαὺ δὲν καὶ.....

- 3) Τί καίονται εἰς τὰς πυρὰς αὐτάς· (κάψιμον τροχοῦ ἀμάξης, λουλουδιῶν τοῦ Μάρτη, τοῦ στεφάνου τῆς Πρωτομαγιάς κλπ.) . . . .

... δυνήδω... ἄχυρα... καὶ... ἀλέξανδρι... ἕως...
... Πρωτομαγιάς... ..

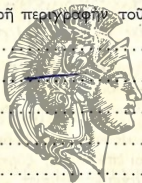
- 4) Καίονται (ἢ ἐκαίοντο) ὁμοιώματα· π.χ. κατὰ τὸ Πάσχα ὁμοίωμα τοῦ Ἰούδα· (περιγράψατε λεπτομερῶς) . . . . .

... ο.χ.!

- 5) Παραθέσατε λεπτομερῆ περιγραφὴν τοῦ ἐθίμου εἰς τὸν τόπον σας

.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

.....

.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΧΗΛΟΓΗ
ΔΙΑ ΤΑ ΓΕΥΡΓΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΚΑΙ
ΚΑΤ' ΕΘΙΜΟΝ ΠΥΡΑΞ
Ἀπὸ τοῦ χωρίου Δορβιτσᾶ Ναυπακτίας.

ὑπὸ
Ἀνέστου Γεωργίου Σημ.
Διδ/του Δορβιτσᾶς Ναυπακτίας
Ἐν Δορβιτσᾷ τῇ 30/1/1970

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

α/ Περιγραφή τοῦ χωρίου	Σελίδες : 3
β/ Εἶδη σπορᾶς	" : 6
γ/ Ἄπορᾶ κριθῆς - βρώμης	" : 8
δ/ Ἄπορᾶ σίτου	" : 9
ε/ Ἄπορᾶ ἀρσενόσιτου	" : 14
στ/ Θερτισμός	" : 15
ζ/ Ἀγρωτισμός	" : 18
η/ Ἰετήσσαι πυραί	" : 23

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΕΝΑΝΤΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΝ

ΕΛΛΑΔΑ

ΕΛΛΑΔΑ

ΕΛΛΑΔΑ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΙ

ΕΛΛΑΔΑ

ΕΛΛΑΔΑ

ΕΛΛΑΔΑ

ΕΛΛΑΔΑ

ΕΛΛΑΔΑ

ΕΛΛΑΔΑ

ΕΛΛΑΔΑ

ΕΛΛΑΔΑ

ΕΛΛΑΔΑ

ΕΛΛΑΔΑ

ΚΟΙΝΟΤΗΣ ΔΟΡΒΙΤΣΑΕ - ΝΑΥΠΑΚΤΙΑΕ

ΛΟΓΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΥΗΛΟΓΗ

Διὰ γεωργικὰ ἔργαλτῖα καὶ κατ' ἰδίον πυρὰς.

α) ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

Τὸ χωρίον ὀνομάζεται Δορβιτσαε. Ἀπὸ τῆς
 ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΠΙΤΤΑΚΟΠΟΡΝΑΥΙΑΣ καὶ εἰς τὴν ἐπαρ-
 χίαν Ναυπακτίας. Εἶναι κτισμένον εἰς τοὺς πρόποδας
 βουνοῦ καὶ εὐρίσκεται εἰς ὑψόμετρον 650 μέτρα. Τὸ
 ἔδαφος εἶναι ὀρεινόν. Πρὸς βορρᾶν εὐρίσκεται εἰς
 παραπόταμος τοῦ Ἑθνίου. Ἀπέναντι αὐτοῦ εὐρίσκεται
 τὸ κεφαλοπήριον Πλάταυος τῆς Ναυπακτίας.
 Πρὸς ἀνατολὰς εὐρίσκεται τὸ χωρίον Πωκίστα καὶ
 ὀπίσθω αὐτοῦ τὸ χωρίον Λίμου Ναυπακτίας.
 Πρὸς δυσμὰς καὶ εἰς ἀπόστασιν 6 χιλιομέτρων
 περίπου εὐρίσκεται τὸ χωρίον Λτραύωμα Ναυπακτίας.
 Πρὸς νότον ὑψώνονται ὑψηλὰ βουνὰ καὶ οὕτω διὰ

4

Βασίς υπάρχει μόνον πρὸς ἀνατολὰς καὶ πρὸς
δυτικάς. 3 Α 3 Τ 1 8 9 0 Δ

Τὸ χωρίον ἔξ ἄλλου περιλαμβάνει σήμερον
περί τὰς 40 οἰκογενεῖας. Παλαιότερον εἶχε περί
τὰς 80 οἰκογενεῖας. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται με-
τὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν. Τὰ κτήματα ἐδρί-
σκονται εἰς πλαγίᾳς λόφων καὶ καὶ διὸ ποτίζονται.
Κάπου-κάπου, ὅπου ὑπάρχει αὐεράκι, ὑπάρχουν μικροί
κῆποι, ὅπου φυτεύονται λαχανικά μόνον διὰ τὰς
ἀνάγκας τῆς οἰκογενείας.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Τὰ ἔσοδα ἐκ τῆς γεωργίας εἶναι πλεονάζοντα
καλλιέργειαι σίτος, κριθῆ, βρώμη, ὕσσωπος καὶ ὀλίγα
τριφύλλα. Ταῦτα δὲν ὑπαρκούν διὰ τὰς ἀνάγκας
τῶν κατοίκων. Διὰ ταῦτα ἕκαστη οἰκογένεια
ἀσχολεῖται καὶ μετὰ τὴν κτηνοτροφίαν. Ὑπάρχει
σήμερον ἀλλὰ καὶ πρὸ τοῦ 1920 οἰκόσιτος καὶ
νομαδική κτηνοτροφία. Κυρίως ἡ κτηνοτροφία
ἀποπλεῖται ἀπὸ αἰγῶν καὶ ὀλίγα πρόβατα.

Ἐκαστη οἰκογένεια τρέφει καὶ ἀπὸ ἑνὸς βοῦ
διὰ τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς. Διὰ τὴν μετα-
φοράν ξύλων καὶ ἄλλων ἀναγκαίων διὰ τὴν

οικογένειαν χρησιμοποιοῦνται αὖ καὶ δούρακια καὶ
 αὖ μουλάρια καὶ κύνες-κύνες.

Πολλοὶ ἀπὸ τῶν κατοίκους ζυμπεύονται
 πρὸς ἀναρίτητον τύχην. Ἄλλοι γίνονται αὖ μαστέρων
 διὰ τὰ λαμβάνουν ἡμερομίσθιον κτίφουτος οἰκίας
 εἰς γειτονικά χωρία. Ἄλλοι γίνονται ἔμποροι
 αὖ πραγματευτὰδες καὶ αὖ χυρολόγοι. Μετὰ τὴν
 ἔναρξιν τῆς ἡσυχίας οἱ αὖ χυρολόγοι μεταβαίνουν
 ἀπὸ χωρίου εἰς χωρίον διαπραγματεύοντες τὰ ἐμπορεύμα-
 τὰ των. Ἐπιστρέφοντες εἰς τὸ χωρίον μετὰ τὴν ἔναρξιν
 τοῦ χειμῶνος ἀναστάντες πάλιν πρὸς πώλησιν τῶν
 ἐμπορευμάτων εἶναι ὁ νόμος Φωκίδος καὶ ὁ νόμος
 Λακωνίας καὶ δὴ ἡ περιοχή εἰς αὖ Μολαίους.

Ὅθεν εἰς αὐτάς τὰς περιοχὰς εὐρίσκονται πολλοὶ
 ἐκ Θερβιτῶν καταγόμενοι, οἵτινες ἀσχολοῦνται με-
 τὰ ἔμπορων καὶ ἔχουν ὑπερτασθεῖς μόνιμως
 ἀπὸ πολλῶν ἐλῶν. Τέλος ἄλλοι πρὸ τοῦ
 β^{ου} παγκοσμίου πολέμου μὴ δυνάμενοι νὰ ἔξοι-
 κουμένωσαν τὰ ἀναγκαῖα τὰ πρὸς τὴν ἐνέρι-
 ρον ὡς ἡγετίσθαι τοὺς λεγόμενους θαύδα αὖ πολλὰ-
 ρηδες.

Τὸ χωρίον ἔχει ἓν ἰδιόειδον δημοτικόν ἑχομεν, 7 χείρας Νάως, ἀγροθύλακα, κοινοτικόν γραμματεῖα, γωργικόν συνεταιρισμὸν, ἱερεῖα καὶ ἀρχὴν τῶν Τ.Ε.Α. σήμερον. Πρὸ τοῦ 1920 εἶχε μόνον δημοτικόν ἑχομεν εἰς τὸ ὅποιον ἑφοίτων καὶ οἱ παῖδες τῶν γειτονικῶν χωρίων.

Προσέτι διὰ τοῦ χωρίου σήμερον διέρχεται ἀμαξιτή ὁδὸς ἀπὸ Ναυπακτοῦ - Λίμου - Θορβισσῶν - Γράνωμα - Λουτρά Λιόκτης Ναυπακτίας. Ἀπὸ τοῦ Ναυπακτοῦ περὶ τὰ 30 χιλιόμετρα. Εἰς τὸ μέσον τῶν χωρίων ὑπάρχει μίαν μικρὰν ἀγορὰν περὶ τῆς ὁποίας ὑπάρχουν 4 παντοπωλεῖα καὶ κρεοπωλεῖα συγχρόνως. Ἦν καὶ μικρὸν τὸ χωρίον τὰ καταστήματα πολλὰ. Λήμιρον ἔσθιν περὶ τὰ 100 ἄτομα εἰς τὸ χωρίον. Ἐξ αὐτῶν 35 παῖδες 10 νέοι καὶ εἰς μέσῃ ηλικίᾳ καὶ 55 γέροντες, περίπου.

β) Εἶδη Σποράς.

Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται μὲ τὴν γωργίαν. Πιερνοῦν κυρίως σίτον. Ὅλα τὰ κτήματα ἔχουν χωρισθῇ

εἰς δύο ομάδας. Τὴν μίαν χειροῦ σπέρνουν
 τὰ ἐδριοκόμενα πρὸς ἡυστολάς, ἐν τὰ ἐδριοκό-
 μενα πρὸς Δυσμάς παραμένουν ἐν "ἀγραιοπαύσει",
 καὶ τὴν ἄλλην τὰ πρὸς Δυσμάς μὲ ἐν ἀγραιο-
 παύσει » τὰ πρὸς ἡυστολάς.

Ἡ σπορά τοῦ σίτου ἀρχεται μὲ τὰ πρῶτα
 πρωτοβρόχια. Συνήθως εὐαφρῆς εἶναι ἢ 13^η Ὀκτωβρίου.
 Οἱ γεωργοὶ ἐξοιμάθουν τὰ γεωργικὰ τῶν ἐργατῶν
 καὶ περιμένουν τὴν πτώσει τῆς βροχῆς.

Κατὰ τὸ μῆνα Δεκεμβρίου ἐδρίσκει ἕκαστος
 ἄγραιο παύσει τὸν σῆμαρον καὶ τὸν, ἐὰν διὰ ἑξῆς μέρες
 βοδιῶν. Τοῦτο βεβαίως εἶναι σπάνιον, καθ' ὅσον
 ἡ διατροφή δύο βοδιῶν εἶναι πολυδάπανος.

Ἐν σῆμαρον καὶ βοιόν δὲ βοιθήσει τὸν γεωργόν
 εἰς τὴν σπορὰν τῶν ἀγρῶν.

Τὰ γεωργικὰ ἐργατῶν καὶ κατασκευαί συνή-
 θως μόνος τοῦ ὁ γεωργός. Ὅσα διὰ δύναται
 τὰ προμηθεύεται ἐκ τοῦ ἐμπορίου, καθ' ὅσον
 λιχυῖτας εἰδικούς διὰ ἔχει πρὸς τοῦτο τὸ πωρίον.

Ὅδω βοιόν μὲ τὰ πρῶτα πρωτοβρόχια
 ὁ γεωργός δὲ σπείρη καὶ τὰ γρασιδία, δηλα-

ε

κριθὴν καὶ βρώμην διὰ σαυόν διὰ τροφήν.
 τῶν ζώων. Ἰμείσως μετὰ ἀπολογεῖ ἡ σπορά
 τοῦ σίτου. Τὴν ἄνοιξιν δὲ φυτεύει πατάτας,
 φασόλια καὶ δὲ σπείρη καὶ τὸν ὀραβόσιτον
 εἰς ποτιστικά πωρὰγια ἄγιστα ὑπάρχουν κα-
 τὰ τὸν χωρίον παρὰ τὸν παραπόταμον τῷ Εὐφράτι
 ποταμῷ. φυσικὰ ταῦτα εἶναι πολὺ ἐλαχίστα
 καὶ ἡ παραγωγή ὀραβόσιτον εἶναι πτωχρά.

δ/ Η ΣΠΟΡΑ ΚΡΙΘΗΣ - ΒΡΩΜΗΣ.

Ἡ σπορά κριθῆς γίνεται μετὰ τὸ ξύσινον
 ἄρατρον. Ἡ κριθὴ σπορεῖται ἐπὶ τοῦ ἔδα-
 φους καὶ ὁ γεωργὸς ὀργάνει τὸν ἀγρὸν ἀμείσως
 χωρὶς οὐδεμίαν προετοιμασίαν. Τὸ ἴδιον συμβαί-
 νει καὶ μετὰ τὴν βρώμη. Ἡ σπορά τῆς κριθῆς
 καὶ τῆς βρώμης δὲ παρουσιάζει οὐδὲν ἄξιον λόγου
 διὰ τὴν γραφὴν ἑσταῦδα.

δ/ Η ΣΠΟΡΑ ΣΙΤΟΥ.

Ὁ σίτος ἀπολογεῖ τὸν βάσιον τῆς διατροφῆς
 τῷ πληθυσμῷ τῆς κοινοῦτητος. Διὰ ταῦτα ἡ σπο-

ρα' αὐτοῦ διαφέρει ἀπὸ τῆς συνηθισμένης
σποράς τῶν «σανῶν».

Ἐν πρώτοις προετοιμάζεται ἐπιμελῶς ὁ σπό-
ρος διὰ τὰ εἶναι εὖοιμος μετ' τὴν ἔνταρξιν τῆς
σποράς. Ἐντὸς τοῦ σπόρου ριητοῦται καρύδια.
Ταῦτα δ' ἀπὸ χρησιμοποιοῦν ὡς τροφή τοῦ φεγγῶτος
σπορέως κατὰ τὴν σποράν. Ἐὰν τὰ καρύδια
εἶναι κούρια σημαίνει, ὅτι ἡ συγκομιδὴ δὴ
δὲ πᾶν καλὰ. Βέβαια ἡ συγκομιδὴ δὲ εἶναι
ἀρίστη εἰς ὅλα τὰ καρύδια εἶναι μικρά.
Ἀλλὰ ποτὶ παρατῆ τοῦ ἔργου τοῦτο δὲ εἶναι
φυσικόν. Πλὴντως εἶναι τόσου ριζωμένου εἰς τὰς
ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων, ὥστε καὶ σήμερον ἀκόμη
ἡ ἐπιτυχία τῆς σποράς ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὰ κα-
ρύδια κατὰ τὴν φώρη τῶν φεγγῶν.

Ἡ οἰκοδόμησις τῆς ἀλλοῦ κατὰ τὴν
πρώτην ἡμέραν τῆς σποράς δὲ κάμῃ μίον
«κουλούραν» ἀπὸ τοῦ σπόρου. Αὕτη δὲ χροὴ
εἰς τὴν ἀνδροκίαν αὐτοῦ φύμης. Ὅταν τὰ βοδία
τοποθετηθῶν εἰς τὸ φυτόν διὰ τὴν σποράν ἔκεί-
δὲ σπᾶσιν τὴν κουλούραν ἐπὶ τοῦ φυτοῦ.

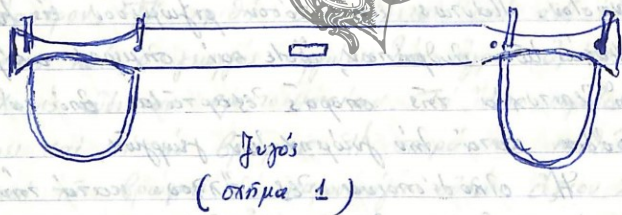

Ψοφοί οἱ ἔργαται τρώουσι ἀπὸ τὴν κου-
 πύραν καὶ δίδου ἐσχάς διὰ τὴν καλὴν
 κρουιάν.

Ἡ σπορά τοῦ σίτου γίνεται ἐπὶ τοῦ
 ἑδάφους ἢ σκορπισιὰ. Ἀκοπυθιέ τὸ ὄργωμα τῆς
 γῆς ἀντι οὐδεμιᾶς προτοίμασας τοῦ ἑδάφους.
 Ταῦ βόδια ἐξέχονται εἰς τὸ ζύγιον συζῶν
 μετὰ τὰς αὐτὰς. Ὁ ζυγὸς ἔχει τὸ σχῆμα δοκεῖ
 καὶ εἰς τὰ ἄκρα αὐτοῦ εἶναι σχήματος κυλίνδρου
 διὰ νὰ μὴ κτυπᾷ τὰ βόδια (σχῆμα 1)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

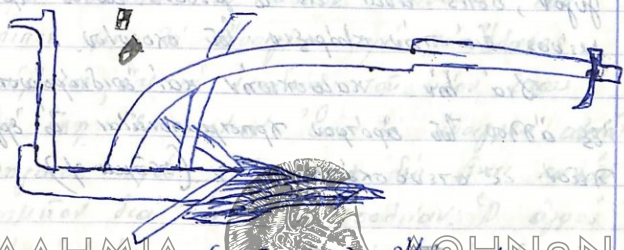
ΑΘΗΝΩΝ

Ἡ «ξέωλα» κατασκευάζεται ἀπὸ δρυῖν, ἥτις
 γυρίζεται εἰς τὴν φωτιά. Ἐς τὸ μέσον τοῦ ζυγοῦ
 ὑπάρχει μία ὀπή, εἰς τὴν δένονται τὰς αὐτο-
 ρισίας διὰ νὰ σύρουν τὸ ἄροτρον.

Τό ἀρότρον εἶναι ξύλινον. Τοῦτο κα-
τασκευάζεται ἀπό ξύλου πλαταύου. ἔχει
δύο ῥάβδους ἐξῆς σχῆμα. (σχῆμα 2).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ (σχῆμα 2) ΑΘΗΝΩΝ

Ἡ σάβλα καί ἡ χειροβάλα αὐτοῦ εἶναι ἐκ
ξύλου.

Τό ὑνί τοῦ ξυλίνου ἀρότρον εἶναι ῥά-
βδος δι' ὅρας τὰς σποράς τοῦ χωρίου. Πήλαι αὐτοῦ
Τό ἀρότρον δένεται ἀπὸ τοῦ ξυλίνου με-
τὰ « λκάγιον » (σχῆμα 3). Τοῦτο εἶναι ξύλι-
νον ἐκ ὀρυζός. ἔχει

λκάγιον
(σχῆμα 3)

σχήμα ῥηθιέπως καί
δένεται εἰς τὸ ἀρότρον

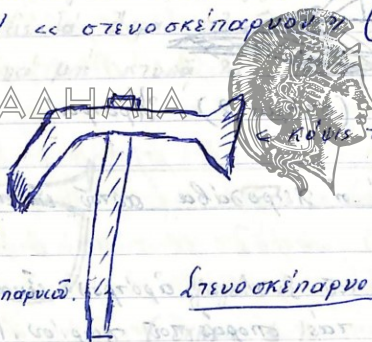
δια' εἰσόδου τοῦ ενός ἄκρου ἐνὸς τοῦ ἑτέρου.
Τὰ ἄρστρον τοποθετεῖται εἰς τὸ ἄκρον ἐνὸς
αὐτῶν (σκάλα) καὶ στήριγμα μετὰ τὸ κλειδί.

Τὸ σκάλα δένεται μετὰ σχοινίου ἀπὸ τοῦ
βυθίου, ὅστις εἶναι εἰς τὸ μέσον αὐτοῦ τρυπη-
μένος διατρήν στήριξιν τῶν σχοινίων.

Διατρήν καλὰ σκεπὴν καὶ ἐπιδιόρθωσιν
ἔξ ἄλλου τῶν ἄρστρον χρησιμοποιεῖται τὸ ἔργα-
λείον « στενοσκεπάρνιον » (σχῆμα 4)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

« κόψις τοσκειριῶν »

κόψις
σκεπαρνίουστενοσκεπάρνιον

(σχῆμα 4)

Τοῦτο ἔχει δύο κόψεις. Ἡ μία ἔχει σχῆμα
« σκεπαρνίου », καὶ ἡ ἑτέρα σχήματος τοσκειριῶν.
Ἡ ἑτέρα ἔργαλειον εἶναι τὸ πρίον, τὸ ξυλοφάει

(ε. ματὰ)

ἡ ἀρίστη καὶ τὸ ἀργυρὸν (λίμα)
 Τέλος μὲν τὴν σπορὰν τῷ σίτῳ
 ἔρριπτο καὶ, ὅς ἔθιμον ἔξακολουθεῖ καὶ σήμερον
 ἀκόμη, ὅς τσουβάρι μὲν τὸ σπόρον εἰς τὸν
 αἶρα ὑψηλὰ. Τὸ ἄδμου τσουβάρι εἰς
 ἔπιπτε μὲν τὸ αὐτοῖσμα πρὸς τὸ ἔδαφος
 ἐσπίπτουσι, ὅτι ἡ ἰσοδεία τοῦ νεῦν ἔτσι
 δα' ἔχη ἔκρηκται. Ἐὰν τὸ αὐτοῖσμα αὐτῶν
 ἔκρηκται πρὸς τὰ ἄνω δὲ εἶναι πολλὸν
 σημεῖον διὰ τὴν πλάτῃ ἰσοδείαν. Ὁ ἄλλος
 δὲ δα' αὐτοῖσμα πολλὸν κατὰ τὸν καὶ τοῦ κατὰ
 τὸν γεωργὸν δὲ δα' ἀξιοσημειώσων. Πόθεν
 ὑποκρίνεται αὐτὸ τὸ ἔθιμον εἶναι ἄνωστον.
 Πάντως καὶ σήμερον ἀκόμη διατηρεῖται καὶ
 δίδεται μετὰ πείσους εἰς τὴν δέσιν, τὴν δέσιν
 αὐτὰν δα' αὐτὴν τὸ αὐτοῖσμα διὰ τὴν παρα-
 γωγὴν.

Ἐξ ἄλλων πρὸς καθαρισμόν τοῦ νύμφου
 χρησιμοποιεῖται ἡ ξύσρα (σχῆμα 5).

Αὕτη ἐκκληροῦ διηγεῖται σκοπόν. Τὸ ἐν
 ἄκρῳ χρησιμοποιεῖται διὰ τὸν καθαρισμόν

τῷ ὕδατι ἀπὸ τῶν χώματων καὶ τὸ ἔξεραι.
ὥς αὖ βουκέντραν διὰ τὰ βόδια.

(σχῆμα 5)

ζύστρα.

Ἡ ζύστρα ἀποτελεῖται ἐκ ράβδου. εἰς τὸ
ἓν ἄκρον λοποδιεῖται μεταλλικὸν ἔλασμα διὰ
τὸ ὕδρι καὶ εἰς τὸ ἕτερον καρφερόν διὰ τὸ
αὖ κεντρίσθαι τὰ βόδια.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Ε/ ΛΠΟΡΑ ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΥ.

Ὁ Ἀραβόςιτος ἔχει περισσύτεραν φρονι-
δα διὰ τὴν σποράν του. Τὸ ἔδαφος ὀργνύεται
τρεις φορές καὶ τὴν τρίτην φοράν σπέρνεται.

Ὁ σπόρος ρίπτεται εἰς τὴν αὐλακίαν.

Τὸ πρῶτον ὄργωμα λέγεται αὖ ὄργωμα.

Τὸ δεύτερον λέγεται αὖ δέβλοισι καὶ τὸ τρί-
τον λέγεται αὖ σπαρτόν.

Μετὰ τὴν σποράν τοῦ ἀραβόςιτου ὁ ἄγρος
σβαρνύεται, ἐνῶ εἰς τὸν σῆλον δὲ γίνεται

σβαρνισμός. Τοῦτο γίνεται διὰ ἐνὸς δοκού
 ὅσως σφύρειται παρ' ἑνὶ τῷ ἐδάφει. ὑπὸ
 τῶν βοδιῶν (σχῆμα 6)

σβαρνα

ΑΚΑΔΗΜΙΑ (σχῆμα 6) ΑΘΗΝΩΝ

Ἦσαν τὰ ἔδρα, αἵτινα ἴσχυον διὰ τὴν
 σφοδαὺν τῷ σίτῳ, ἴσχυον καὶ διὰ τὴν σφοδαὺν
 τῷ δραβοσίτῳ.

στ/ ΘΕΡΙΕΜΟΣ,

Ὁ θεριεμός εἶναι μία ἀπὸ τὰς σφα-
 λαιοτέρας ἐργασίας τοῦ γεωργοῦ τῷ χωρίῳ. «θέ-
 ρος πόλεμος» λέγουσιν. Ὁ θεριεμός γίνεται
 κατὰ τὴν μέσην Ἰουλίον ἢ καὶ τῷ μηνί Ἰού-
 λιον, καθ' ὅσον πλεονάζει τῶν καυρικών συνθηκῶν

πολλάκις καθύπερθε ἢ ὠρίμαντας τῶν σιτηρῶν.

Ἀπὸ πολλῶν ἑσθρῶν ὁ γεωργὸς προετοιμα-
 ζεῖ τὰ ἔργα τῆς θερισμῶ καὶ πρὸ παντὸς
 τὰ «δρεπάκια». Ἡ ἑσθρὴ γίνεται πάντοτε
 εἰς ἡμέραν δυτέραν. Ὁ θερισμὸς γίνεται ἀπὸ
 τῶν ἰδίου τῶν γεωργῶν μετ' ἡν οἰκογένειά τοι.

Θερίζουν ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιὰ. Ἐργαίαι
 σπανίως χρησιμοποιοῦνται. Πολλάκις δύο ἢ περισ-
 σότεραι οἰκογένειαι συνεργάζονται διὰ τὸν θερι-
 σμόν των ἀγρῶν.

Ἐμπρὸς θερίζουν μετ' ἑσθρῶν καὶ αἱ
 χερεὶς ἢ καὶ ἀφῆνουν ὀπισθῶν. Ἐπὶ ἀπὸ τοῦ
 θεριστοῦ δύνει τὰ «χερὸβόλα» τὴν ἐπομένην ἡμέ-
 ραν μετ' ἐλάχως ἑκ τῶν σπαρτῶν.

Τὰ «χερὸβόλα» τοποθετοῦνται εἰς δεξιάται.
 Τὰ δεξιάται περιέχουν 20 «χερὸβόλα» καὶ οἱ ἐλά-
 χως τοποθετοῦνται πάντοτε πρὸς ἓν μέρος.

Τὰ δεξιάται τοποθετοῦνται εἰς τὸ ἄκρον τῶ
 ἀγροῦ διὰ τὴν μεταφερθῆναι εἰς τὰ ἀλώσιμα
 μετὰ τῶν θερισμῶν δλων τῶν ἀγρῶν τῶν γεωργῶν
 Κατὰ τὸν θερισμὸν θέβουσαι καὶ πολλὰ

τραγυλίδω. Ἐν ἐξ αὐτῶν εἶναι καὶ τὸ ἐξῆς:
 α ἄνθα ἀγρὰκι δροσιρέ
 κι ἄγρὰ κοιῖδεμένε
 γιὰ νὰ δροσίσης τὰ παιδιὰ
 τοῦ Τφόκα τοῦ καπνέου
 πού πολεμαίει κατὰ καμῆτς τοῦ καπνέου
 δίχως νερό δίχως ψωμί
 δίχως ὕννο τοῦ βράδου.

Τὴν συλλογὴν αὐτῶν τοῦ τραγυλίδου ἐφείλομαι
 εἰς τὸν κ. Χαραλαμπίδη καὶ Γεώργιον ἑλὼν 62,
 ὅπου ἐδήλωσα, ὅτι τούτῳ εἶναι παλιὸ παλαιὸν
 τραγυλὶ καὶ τραγυλίζεται μὲ τὴν ἑσπερίαν
 τοῦ διρισιμῶ. α Τφόκας κατ' αὐτὸν εἶναι
 ὄνομα κλέφτου τῆς περιοχῆς.

Μετὰ τοῦ διρισιμῶν εἰς τὸν ἀγρόν
 μένει ἢ α καλαμιὰν. Ὁ σῆλος δὲ διρι-
 φίται πολὺ πλησίον τοῦ ἐδάφους ἀλλὰ εἰς ὕψος
 0,10 μέτρα περίπου. Ἡ α καλαμιὰν δίδεται
 εἰς τοὺς βοσκούς διὰ τὴν νομὴν αὐτῆς.
 ἀνοικτὰ οἱ ποιμένες θὰ δώσουν εἰς τὸν τραγυλὶ
 καὶ ἐπὶ τὰ προΐδουα των εἰς ἀντάλλαγμα

τῆς προσφορᾶς.

γ) ΑΠΟΝΙΕΜΟΣ.

Τ' ἀθλῆναι ὑπάρχουν εἰς τὸ ἄκρον τῷ χωρίῳ. Μερικὰ ὑπάρχουν καὶ εἰς τοὺς ἀγροὺς, δυνήδως ἀνῆκον εἰς πολλὰς οἰκογενεῖας καὶ σπαιτως εἰς ἕνα μόνον γεωργόν. Διὰ τὸ ἀθῶνισμα τηρεῖται κάποια σειρά. Ἡὕτη κρατεῖται κατόπιν συμφωνίας πρὸς τὸν θερισμὸν. Ὑποκαί' εἰς εἶναι ἔτι ὁ κάτοικος αὐτῶν προτιμεῖται ὡς πρῶτος σὺλος ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀθῶνους.

Οὕτω μεταφέρονται τὰ δρόμιοι περίξ τῶν ἀθῶνιων. Ἀνοίγουν εἰς χειρόβωτα καὶ τοποθεῖται περίξ τῶν ξυλίου πασσαῶν, τῶν οὐμαφομένων αὐτῶν, ὅσους εὐρίσκειται εἰς τὸ μέσον τῶν ἀθῶνιων. Οἱ σιόχους τοποθετοῦνται πρὸς τὰ μέσα. Ὁ ἀθῶνισμός γίνεται διὰ τῶν βοῶν ἢ διὰ τῶν ἀθῶνιων.

Ὑπάρχουν εἰδικὰ ἔργα, οἱ οἵτις διαδίδουν τ' ἀθῶνα καὶ ἀθῶνισθαι τὰ σιτάρια κυρίως ἀπὸ χωρίον εἰς χωρίον. Οὗτοι λέγονται αὐθα-

φραδές ν. φυτόκα' πολλάκις δια' λόγους ο-
 νομασίας τ' αλφειομα γίνεται με' τ' βόδια
 τού χωριού. Πολλὰι ο'κογένειαι συνηγαίονται δια'
 τ' αλφειομα τῶν σιτηρῶν τῶν ἰδικῶν τῶν
 μύουσι με' τ' βόδια τῶν.

Τα' βόδια δέονται εἰς τὸν γυρόν καί'
 δια' σκοιυίου ἀπὸ τῶν πόσσων τῶν ἀλωνιῶν.

Ὅταν ὁμως χρησιμοποιῶνται ἄλλα τῶτε χρη-
 σιμοποιῶνται σκοιυία, ἅπαντα δέονται εἰς «θη-
 λιάς». Τ' ἄλλα δέονται ἀπὸ τοῦ «στρίβλου»
 δια' τῶν γυρίων. Οὗτος εἶναι μεταλλικός ἢ
 ξύλινος σιφάρος, ὅπου τῶν ὀπείων δέονται
 τ' ἄλλα καί τῇ βοτάνῃ τῶν περιφέρονται
 ταῦτα ἐπὶ τῶν ἀλωνιῶν.

Με' εἰδικὰ ἐργαλεῖα οἱ γεωργοί μαζεύουν
 τοὺς σάκους, οἵτινες φεύγουν ἔξωθεν τοῦ ἀλω-
 νιῶν. Πρὸς τοῦτοις χρησιμοποιεῖται τ' «ξυλο-
 δικριόδι» (σηῆμα 7).

Τοῦτο εἶναι ξύλινον ἐκ ὀρυός ἢ
 πλατύον. Καίτοι σκωάμεται ἀπὸ τὸν ἴδιον τῶν
 γεωργόν. Ἐπίσης χρησιμοποιεῖται καί τ' «ξυ-

20

λόφκιον (σχῆμα 6). καὶ τὸ εἶναι
κατασκευασμένον ἐκ ξύλου πλατύου.

ξύλοδιπρὶν
(σχῆμα 7)

ξύλοφιον
(σχῆμα 8)

ὅτι τὴν συλλογὴν τῶν σπόρων τοῦ σίτου
χρησιμοποιεῖται ἢ σκούπα ἀπὸ εἰς αὐτήν,
ἢ εἰς στραβλίαν».

Μετὰ τὸ ἀγώνισμα μαφῶται αὐτὸν ἀγῶνι
εἰς «σπρύν». Ἀπολυνθῶν τὸ γίγνισμα. Τέτο
γίνεται ἀπὸ τῆς μέγας τῆς οἰκογενείας τῶν χωρ-

γού. Οἱ σιδήρεις πού ἔμειναν «κοπανίζονται»
 μὲ τὸ «κόπανον» (σχῆμα 9)

κόπανος (σχῆμα 9)

Οὕτως εἶναι ζύγιος ἐκ ξύλου πλατά-
 νου. Ἀραιοποιεῖται καὶ διὰ τὸ «κοπα-
 νισμα» τῷ ἀραιοστῇ, ὁσπρίων κ.τ.λ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΤΟΥ ΣΤΑΤΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΤΑΤΟΥ
 μὲ τὸ ρεμόνι καὶ «ἀρέλεβον»

Ταῦτα εἶναι εἶδος κοσκίνων, αὐτοὶ δια-
 φέρουν κατὰ τὸ μέγεθος τῆς ὁδοῦ μόνον.

Οὕτω τὸ «ρεμόνι», ἐπιτρέπει τὴν διάβασιν
 τῶν σπόρων τῷ σίτῳ καὶ κρατεῖ μόνον τὸν
 σιδήρεος (σχῆμα 10) ἔντῳ τὸ «ἀρέλεβον»
 ἔχει μικρὰς ὁπὰς διὰ τῶν ὁδοίων διέρχονται
 μόνον τὰ πολὺ μικρὰ λευκὰ ἀχύρον
 καὶ οὐχὶ οἱ σπόροι τοῦ σίτου (σχῆμα 11)

Ἀραιοστὴ γίνονται ἐκ «παρινας» καὶ ξύ-

ρεμόνι

ἀρχαῖον

σχῆμα Ι

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

σχῆμα ΙΙ

ΑΘΗΝΩΝ

Μετὰ τὸ ἀλῶναι μετρίεται ὁ σίλως
εἰς αὐτὰς κουβέλιας. Ἐν αὐτῇ κουβέλῳ ἔχει 30 δοκάδες.
Διὰ τὸ μέγεθος χρησιμοποιοῦνται εἰδικὰ ξύλινα
δοχεῖα, ἅτινα χωροῦν 15 δοκάδες. Ἀπὸ τῶν
χρησιμοποιοῦνται τὰ συντηρημένα δοχεῖα ἐκ περ-
λαίου. Τρία δοχεῖα περὶ τὰς κουβέλιον περιέχουν ἓν
αὐτῶν κουβέλιον.

Ἀπὸ τῶν μετὰ τοποθετοῦνται εἰς τὴν κορυφὴν
τοῦ πασσαύλου τῶν ἀλῶντων σιδήρεες ἑνδείξεις, ὅτι
αὐτὸ ἀλῶναι εἶναι πιστοποιηθὲν ἀπὸ ἑτέρου φεγγῶν

δια' υἱᾶ ἀληθείας τῷ στήθεϊ τῷ.

Ὁ σῖτος ἐν συνεχείᾳ μεταφέρεται εἰς τὴν οἰκίαν τῷ γεωργῷ. Ἐπὶ τούτῳ δίδεται εἰς τὸν ἀλυσιστὰς ἀκόδες δια' καθεακουβέ-
λαι. Ἐπίσης παλαιότερον ἐδίδετο τῷ ἡγε-
μονικῷ καὶ τῷ ἀγροφυλακτικῷ.

Ὁ σῖτος ἀποθηκεύεται εἰς ἐδικὰ ξύ-
λινα κιβώτια, πρὸ πύργου καὶ ἀμπύργου.
Ἡ οἰκοκυρία ἀπὸ τῶν πρώτων ἀγείρουσιν
τὴν ὀρυζομένην τῷ ἡγεμονικῷ καὶ τῷ ἀγροφυλακτικῷ.
καὶ ἀποστέλλεται εἰς τὴν ἀγορὰν.

η/

ΕΤΗΣΙΑΙ ΠΥΡΑΙ

Πυραὶ ἀναίπτονται μόνον ἄσπας τῷ
ἔτους, κατὰ τὴν ἐορτὴν τῷ Ἰωάννου Βηθα-
ναί. 23 Ἰουνίου

Οἱ νέοι καὶ αἱ νέαι τῷ χωρίῳ μαζεύονται
εἰς τὴν πλατεῖαν τῷ χωρίῳ, ἀναίπτον πυράς
με' ἄχυρα καὶ ξύλα. Ἐν συνεχείᾳ πηδῶν
ἀνωδὼ αὐτῶν οἱ νέοι καὶ αἱ νέαι.

Πιστεύουν, ὅτι, εἰὰ κατὰ τὸ πηδῆμα καλορδῶ-

24

συν οι νεοι και οι νεαι να' μπ' καιουν,
 να' ιδουν κατα την διαρκεια της νυκτος την
 νεου η του νεου εις τον θηνον των του οποιου
 προκειται να' υπερνυσουν.

Το' εδωκεν ωλο' επικρατει και σημερον
 ακομη, χωρις δμως να' διδεται, δπως και
 προ' του 1920, και' τοση σπουδαια σημασια
 ως προς την τηρησιν αυτου. Ουδεις γαρ ημ
 διατι' επικρατει και' ποτα σημασια συμβουλι-
 ζων αι πυραι.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ την πυραι κατα' τον καιρον
 Ρηγαναν, ως ληφεται η ημερα αυτη, ηλπιουμε
 και' το' μοναδικον' εδωκεν ως προς τας πυρας
 εις το' χαριον.

ΤΕΛΟΣ

30/1/1970

Γεωργιος Δ. Ανέστος

δ/τος

Δορυλιδας - Ναυπακτιος

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Αριθ. Πρωτ. 16

δελκ. 2

Έν Δορβίτσῃ τῇ 30-1-1990

" Ἐπὶ ἀποδείξει

Πρὸς

τὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν

Κέντρον Ἑρεύνης τῆς Ἑλληνικῆς Λογογραφίας
Ἀναγνωστοπούλου 14(Διὰ τοῦ κ. Ἐπιδωροῦ τοῦ Δημοτικῆς Ἑκπαίδευσως
Περιφερείας Ναυπακτίας)Ἐς Ἀθήνας (136)

Θέμα: « Ἑρωτηματολόγιον διὰ φιλολογικά ἔργα καὶ κατ' ἔθρονον πυρᾶς ».

Ἐκτελεῖται τῇ 2039/25-11-1989 δι' τοῦ κ. Ἐπιδωροῦ
τοῦ Δημ. Ἑκπαίδευσως Δορβίτσας, ἔχοντος τὴν ἐμπειρίαν καὶ ἀποστολὴν
μὲν ὑμῶν συνημέρους, ἑρωτηματολογίου διὰ φιλολογικά ἔργα καὶ κατ' ἔθ-
ρονον πυρᾶς ἀπὸ τὴν διεξαχθεῖσαν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Κοινότητι Λογογραφικὴν
συλλογὴν.

Μετὰ τιμῆς

Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Σχολείου

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΑΝΕΣΤΟΣ

Συνημέρευα: 2